

Bosna i Hercegovina
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
VLADA

N A C R T

Z A K O N
O IZMJENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O PARNIČNOM POSTUPKU

Sarajevo, septembar 2013. godine

Z A K O N
O IZMJENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O PARNIČNOM POSTUPKU

Član 1.

U Zakonu o parničnom postupku („Službene novine Federacije BiH“ broj: 53/03, 73/05 i 19/06), u članu 2. iza stava 1. dodaje se novi stav 2. koji glasi:

„(2) Sud ne može odbiti da odlučuje o zahtjevu za koji je nadležan.“.

Dosadašnji stav (2) postaje stav (3).

Član 2.

Član 7. mijenja se i glasi:

„(1) Stranke su dužne iznijeti sve činjenice na kojima zasnivaju svoje zahtjeve i izvoditi dokaze kojima se utvrđuju te činjenice.

(2) Sud će razmotriti i utvrditi samo činjenice koje su stranke iznijele i odrediti izvođenje samo onih dokaza koje su stranke predložile, ako zakonom nije drugačije određeno.

(3) Sud je ovlašten utvrditi i činjenice koje stranke nisu iznijele i naložiti izvođenje dokaza koje stranke nisu predložile, ako iz rezultata rasprave i dokazivanja proizilazi da stranke idu za tim da raspoložu zahtjevima kojima ne mogu raspolagati (član 3. stav 2.)“.

Član 3.

U članu 10. dodaje se novi stav 1. koji glasi:

„(1) Stranka ima pravo da sud odluči o njenim zahtjevima i prijedlozima u razumnom roku.“.

Dosadašnji stav (1) postaje stav (2).

Član 4.

Član 16. mijenja se i glasi:

„(1) Sud do pravosnažnosti odluke, po službenoj dužnosti, pazi da li rješavanje spora spada u sudsku nadležnost.

(2) Kad sud u toku postupka, do pravosnažnosti odluke, utvrdi da za rješavanje spora nije nadležan sud, nego neki drugi organ vlasti, oglasit će se nenadležnim, ukinuti provedene radnje u postupku i odbaciti tužbu.

(3) Kad sud u toku postupka utvrdi da za rješavanje spora nije nadležan sud u Bosni i Hercegovini, po službenoj dužnosti će se proglasiti nenadležnim, ukinut će provedene radnje u postupku i odbaciti tužbu.“.

Član 5.

Član 17. mijenja se i glasi:

„Sud do pravosnažnosti odluke, po službenoj dužnosti, pazi na svoju stvarnu nadležnost.“

Član 6.

U članu 25. dodaje se stav 2. koji glasi:

„(2) Sud u slučaju sumnje o postojanju i obimu imuniteta, može da zatraži obavještenje od ministarstva nadležnog za poslove pravosuđa.“.

Član 7.

Iza člana 32. podnaslov i član 33. mijenjaju se i glase:

„Nadležnost u sporovima radi zaštite prava na osnovu pismene garancije proizvođača

Član 33.

Za suđenje u sporovima za zaštitu prava na osnovu pismene garancije protiv proizvođača koji je dao garanciju nadležan je, osim suda opće mjesne nadležnosti za tuženog, i sud opće mjesne nadležnosti za prodavca koji je pri prodaji stvari uručio kupcu pismenu garanciju proizvođača.“.

Član 8.

Iza člana 33. dodaje se podnaslov i novi član 33a. koji glase:

„Nadležnost u sporovima radi zaštite prava potrošača

Član 33a.

Za suđenje u sporovima za zaštitu prava potrošača, pored suda opće mjesne nadležnosti, nadležan je i sud na čijem području potrošač ima prebivalište, odnosno boravište.“.

Član 9.

Član 53. mijenja se i glasi:

„(1) Parnični postupak se pokreće tužbom.

(2) Tužba mora da sadrži:

1) određen zahtjev u pogledu glavne stvari i sporednih potraživanja (tužbeni zahtjev),

2) činjenice na kojima tužilac zasniva tužbeni zahtjev,

3) dokaze kojima se utvrđuju te činjenice,

4) naznaku vrijednosti spora,

5) druge podatke koje u skladu s odredbama člana 334. ovog zakona mora imati svaki podnesak.

(3) Ako je tužilac u tužbi naveo pravni osnov, sud nije vezan za njega.“.

Član 10.

U članu 54. stav 1. iza riječi „odnosa,“ dodaju se riječi:“ povredu prava ličnosti“.

Iza stava 2. dodaju se novi st. 3. i 4. koji glase:

„(3) Tužba za utvrđenje može se podnijeti radi utvrđivanja postojanja, odnosno nepostojanja činjenice, ako je to predviđeno posebnim zakonom ili drugim propisom.

(4) Tužba za utvrđenje povrede prava ličnosti može se podnijeti bez obzira da li je postavljen zahtjev za naknadu štete ili drugi zahtjev, u skladu sa posebnim zakonom.“

Dosadašnji st. (3) i (4) postaju st. (5) i (6).

U stavu 6. broj „3“ zamjenjuje se brojem „5“.

Član 11.

U članu 56. iza stava 1. dodaje se novi stav 2. koji glasi:

„(2) Ako tužilac preinačuje tužbu zbog okolnosti koje su nastale nakon podnošenja tužbe, tako da iz iste činjenične osnove zahtjeva drugi predmet ili novčanu sumu, tuženi se takvom preinačenju ne može protiviti.“.

Dosadašnji stav (2) postaje stav (3).

Član 12.

U članu 58. stav 1. mijenja se i glasi:

„(1) Tužilac može, do zaključenja glavne rasprave, svoju tužbu preinačiti tako da umjesto prvobitno tuženog tuži drugu osobu.“

Član 13.

Član 59. mijenja se i glasi:

„(1) Tužilac može povući tužbu bez pristanka tuženog prije nego što je tužba dostavljena tuženom. Tužba se može povući i nakon dostave tuženom, sve do zaključenja glavne rasprave, ako tuženi na to pristane. Ako se tuženi u roku od osam dana od dana obavijesti o povlačenju tužbe ne izjasni o tome, smatrat će se da je pristao na povlačenje.

(2) Tužba se, uz izričiti pristanak tuženog, može povući i nakon zaključenja glavne rasprave, do pravosnažnosti odluke kojom se postupak pred prvostepenim sudom dovršava. U tom slučaju tuženi svoj zahtjev za naknadu troškova postupka mora postaviti najkasnije u svojoj saglasnosti za povlačenje tužbe.

(3) Ako u slučaju iz stava 2. ovog člana dođe do povlačenja tužbe prije nego što je prvostepeni sud donio svoju odluku, odnosno prije nego što je ona u povodu žalbe dostavljena drugostepenom sudu, prvostepeni sud će rješenjem utvrditi da je tužba povučena, odnosno rješenjem utvrditi da je presuda bez pravnog dejstva i utvrditi da je tužba povučena. Tim će rješenjem odlučiti i o zahtjevu tuženog za naknadu troškova postupka.

(4) Ako dođe do povlačenja tužbe pred prvostepenim sudom nakon donošenja prvostepene odluke, dok je postupak u povodu žalbe u toku pred drugostepenim sudom, prvostepeni sud će odmah obavijestiti drugostepeni sud da je došlo do povlačenja tužbe.

(5) Ako u slučaju iz stava 2. ovog člana dođe do povlačenja tužbe, nakon što je predmet dostavljen drugostepenom sudu, drugostepeni sud će, ako prije toga nije odlučio po žalbi, rješenjem utvrditi da je presuda bez pravnog dejstva i da je tužba povučena. Istim rješenjem sud će odlučiti i o zahtjevu tuženog za naknadu troškova postupka.

(6) Podnesak kojim se, u slučaju iz stava 2. ovog člana, povlači tužba, podnosi se putem prvostepenog suda, koji može ako cijeni da je to potrebno, održati ročište sa strankama radi provjere jesu li ispunjeni uslovi za povlačenje tužbe.

(7) Tužilac može svoju tužbu povući i na ročištu pred drugostepenim sudom.

(8) Povučena tužba smatra se kao da nije ni bila podnesena i može se ponovo podnijeti.“

Član 14.

Iza člana 61. dodaje se novo poglavlje IIIa. i čl. 61a. do 61f. koji glase:

“IIIa.-POSTUPAK ZA RJEŠAVANJE SPORNOG PRAVNOG PITANJA

Član 61a.

(1) Ako u postupku pred prvostepenim sudom, u većem broju predmeta, postoji potreba da se zauzme stav o spornom pravnom pitanju, koje je od značaja za odlučivanje o predmetu postupka pred prvostepenim sudovima, prvostepeni će sud po službenoj dužnosti ili na prijedlog stranake, zahtjevom da pokrene postupak pred Vrhovnim sudom Federacije, radi rješavanja spornog pravnog pitanja.

(2) Sud koji je pokrenuo postupak za rješavanje spornog pravnog pitanja, dužan je da zastane sa postupkom dok se ne okonča postupak pred Vrhovnim sudom Federacije.

Član 61b.

(1) Zahtjev iz člana 61a. stav 1. ovog zakona treba da sadrži kratak prikaz utvrđenog stanja stvari u konkretnoj pravnoj stvari, navode stranaka o spornom pravnom pitanju i razloge zbog kojih se sud obraća sa zahtjevom za rješavanje spornog pravnog pitanja. Sud će uz zahtjev da priloži i sopstveno tumačenje spornog pravnog pitanja. Zahtjev se ne dostavlja strankama na izjašnjavanje.

(2) Ako stranka predloži pokretanje postupka za rješavanje spornog pravnog pitanja, a protivna stranka nije bila u mogućnosti da se izjasni o prijedlogu, sud će dostaviti prijedlog drugoj stranci na izjašnjenje, u roku od osam dana, od dana dostavljanja prijedloga.

(3) Prvostepeni sud je dužan da uz zahtjev za rješavanje spornog pravnog pitanja dostavi i predmet Vrhovnom sudu Federacije.

Član 61c.

(1) Vrhovni sud Federacije će odbaciti nepotpun ili nedozvoljen zahtjev za rješavanje spornog pravnog pitanja.

(2) Zahtjev iz stava 1. ovog člana je nedozvoljen, ako je o takvom zahtjevu Vrhovni sud Federacije već donio odluku.

Član 61d.

(1) Vrhovni sud Federacije rješava sporno pravno pitanje po pravilima postupka za usvajanje pravnih stavova.

(2) Vrhovi sud Federacije će odbiti da riješi sporno pravno pitanje, ako ono nije od značaja za odlučivanje u većem broju predmeta u postupku pred prvostepenim sudom.

(3) Vrhovi sud Federacije je dužan da riješi sporno pravno pitanje u roku od 60 dana od dana prijema zahtjeva.

Član 61e.

- (1) U odluci povodom zahtjeva za rješavanje spornog pravnog pitanja, Vrhovni sud Federacije iznosi razloge kojima obrazlaže zauzeto pravno shvatanje.
- (2) Odluka iz stava 1. ovog člana dostavlja se sudu koji je pokrenuo postupak i objavljuje na internet stranici Vrhovnog suda Federacije, ili na drugi pogodan način.

Član 61f.

Ako je Vrhovni sud Federacije riješio sporno pravno pitanje, stranke u postupku u kome se postavlja isto sporno pravno pitanje nemaju pravo da traže njegovo rješavanje u parnici koja je u toku.“.

Član 15.

U članu 71. stav 2. mijenja se i glasi:

„(2) Ako tuženi osporava tužbeni zahtjev, odgovor na tužbu mora sadržati i razloge iz kojih se tužbeni zahtjev osporava, činjenice na kojima tuženi zasniva svoje navode i dokaze kojima se utvrđuju te činjenice.“.

Član 16.

U članu 73. dodaje se stav 2. koji glasi:

„(2) Ukoliko odgovor na tužbu bude odbačen ili povučen u skladu sa članom 336. stav 3. ovog zakona, smatrat će se da tuženi nije odgovorio na tužbu.“.

Član 17.

Iza člana 78. dodaje se novi član 78a. koji glasi:

„Član 78a.

Ako stranka ili njen zakonski zastupnik nije u stanju da se jasno i određeno izjasni o predmetu raspravljanja, a nema punomoćnika, sud će upozoriti na potrebu da uzme punomoćnika.“

Član 18.

U članu 83. st 1. i 2. mijenjaju se i glase:

„(1) Ako pred istim sudom teče više parnica između istih osoba ili u kojim je ista osoba protivnik raznih tužilaca ili raznih tuženih, sud može, na prijedlog stranaka ili po službenoj dužnosti, rješenjem spojiti sve te parnice radi zajedničkog raspravljanja, ako bi se time ubrzalo raspravljanje ili smanjili troškovi. Za sve spojene parnice sud će donijeti zajedničku presudu.

(2) Sud može, na prijedlog stranaka ili po službenoj dužnosti, odrediti da se odvojeno raspravlja o pojedinim zahtjevima iz iste tužbe, te će nakon završetka odvojenog raspravljanja donijeti posebne odluke o tim zahtjevima.“.

Član 19.

U članu 87. iza riječi „postupka“ dodaju se riječi: “do njegovog pravosnažnog okončanja“.

Iza stava 1. dodaje se novi stav 2. koji glasi:

„(2) Ako je sudska nagodba zaključena nakon donošenja prvostepene presude, prvostepeni sud će donijeti rješenje kojim će utvrditi da je prvostepena presuda bez dejstva.“.

Član 20.

U članu 92. dodaje se stav 4. koji glasi:

„(4) Ako sudska nagodba bude poništena postupak se nastavlja kao da sudska nagodba nije ni bila zaključena.“.

Član 21.

U članu 99. stav 1. tačka 2), iza riječi “tužbu,“ dodaju se riječi: „uključujući izvođenje dokaza čitanjem isprava“.

Član 22.

U članu 103. riječ “iznose“ zamjenjuje se riječima:“mogu iznijeti“.

Član 23.

U članu 112. stav 3. na kraju druge rečenice, iza riječi „obaviještena“ dodaje se zarez i riječi: “osim ako su na tom ročištu iznesene nove činjenice“.

Iza stava 3. dodaje se stav 4. koji glasi:

„(4) Sud može po službenoj dužnosti odložiti zakazano ročište samo u slučajevima predviđenim ovim zakonom.“.

Član 24.

U članu 114. dodaje se stav 2. koji glasi:

„(2) Ako se ročište drži pred novim sudijom, sud može, uz saglasnost stranaka odlučiti da se ponovo ne saslušavaju svjedoci i vještaci i da se ne obavlja novi uviđaj, već da se pročitaju zapisnici o izvođenju tih dokaza.“.

Član 25.

U članu 115. stav 3. briše se.

Dosadašnji st. (4), (5) i (6), postaju st. (3), (4) i (5).

Član 26.

U članu 124. dodaje se stav 2. koji glasi:

„(2) Ako stranka ne postupi po nalogu suda, sud je ovlašten da po službenoj dužnosti pribavi i izvede te dokaze.“.

Član 27.

Iza člana 129. dodaje se novi član 129a. koji glasi:

„Član 129a.

- (1) Ako sudu nije poznato pravo koje važi u stranoj državi, zatražit će obavještenje od organa uprave nadležnog za poslove pravosuđa.
- (2) Sud može i od stranke zatražiti da podnese javnu ispravu izdatu od nadležnog inostranog organa, kojom se potvrđuje koje pravo važi u stranoj državi.“.

Član 28.

U članu 132. stav 1. iza riječi „pravna“ dodaju se riječi: “ili fizička“.

Član 29.

U članu 164. dodaju novi se st. (2) i (3), koji glase:

„(2) Sud može odlučiti da se sasluša samo jedna stranka, ako se uvjeri da drugoj stranci, odnosno osobi koja se ima saslušati za tu stranku nisu poznate sporne činjenice ili ako saslušanje te stranke nije moguće.

(3) Ako u toku postupka stranka umre ili ponovno saslušanje stranke nije moguće ili je otežano iz drugih razloga, sud će pročitati zapisnik sa iskazom te stranke.“.

Član 30.

Član 183. briše se.

Član 31.

U članu 191. stav 4. mijenja se i glasi:

„(4) U obrazloženju sud će izložiti: zahtjeve stranaka, činjenice koje su stranke iznijele i dokaze koje su izveli, koje je od tih činjenica sud utvrđivao, zašto i kako ih je utvrdio, a ako ih je utvrdio dokazivanjem, koji su dokazi izvedeni, te kako ih je ocijenio. Sud će posebno navesti koje je odredbe materijalnog prava primjenio odlučujući o zahtjevima stranaka, a izjasnit će se, ako je to potrebno i o stavovima stranaka o pravnoj osnovi spora, te o njihovim prijedlozima i prigovorima o kojima nije dao svoje razloge u odlukama koje je već donio tokom postupka.“.

Član 32.

U članu 192. dodaje se novi stav 3. koji glasi:

„(3) Ako stranka ne predloži donošenje dopunske presude u roku iz stava 1. ovog člana, smatrat će se da je tužba u tom dijelu povučena.“.

Član 33.

U članu 208. dodaje se novi stav 2. koji glasi:

„(2) Presuda zbog propuštanja ne može se pobijati zbog pogrešno ili nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja.“.

Dosadašnji stav (2) postaje stav (3).

Iza stava 3. dodaje se stav 4. koji glasi:

„(4) Kada se presuda na osnovu priznanja i presuda na osnovu odricanja pobija zbog toga što je izjava o priznanju ili odricanju data u bitnoj zabludi ili pod uticajem prisile ili prevare, stranka može u žalbi iznijeti i nove činjenice, te predložiti nove dokaze koji se tiču tih mana u volji.“.

Član 34.

Član 209. mijenja se i glasi:

„(1) Povreda odredaba parničnog postupka postoji ako sud u toku postupka nije primijenio ili je nepravilno primijenio koju odredbu ovog zakona, a to je bilo od uticaja na donošenje zakonite i pravilne presude.

(2) Povreda odredaba parničnog postupka uvijek je od uticaja na donošenje zakonite i pravilne presude u sljedećim slučajevima:

- 1) ako je u donošenju presude učestvovao sudija koji je po zakonu morao biti isključen ili izuzet (član 357. ZPP),
- 2) ako je odlučeno o zahtjevu koji nije u sudskoj nadležnosti (član 16. ZPP),
- 3) ako je sud odlučio o tužbenom zahtjevu za koji je stvarno nadležan viši sud,

- 4) ako je protivno odredbama ovog zakona sud zasnovao svoju odluku na nedopuštenim raspolaganjima stranka (član 3. stav 3. ZPP),
- 5) ako je sud donio presudu bez glavne rasprave;
- 6) ako je protivno odredbama ovog zakona sud donio presudu na osnovu priznanja, presudu na osnovu odricanja i presudu zbog propuštanja,
- 7) ako je protivno odredbama ovog zakona sud odbio zahtjev stranke da se u postupku služi svojim jezikom i pismom i da prati tok postupka na svom jeziku
- 8) ako je u postupku kao tužilac ili tuženi učestvovalo lice koje ne može biti stranka u postupku, ili ako stranku koja je pravno lice nije zastupalo ovlašteno lice, ili ako parnično nesposobnu stranku nije zastupao zakonski zastupnik, ili ako zakonski zastupnik, odnosno punomoćnik stranke nije imao potrebno ovlaštenje za vođenje parnice ili pojedine radnje u postupku, ako vođenje parnice, odnosno obavljanje pojedinih radnji u postupku nije bilo naknadno odobreno,
- 9) ako je odlučeno o zahtjevu o kojemu već teče parnica ili koga se tužilac odrekao ili o kojemu je već prije pravosnažno presuđeno ili o kojemu je već zaključena sudska nagodba ili nagodba koja po posebnim propisima ima svojstvo sudske nagodbe,
- 10) ako je protivno zakonu bila isključena javnost na glavnoj raspravi,
- 11) ako je presudom prekoračen tužbeni zahtjev,
- 12) ako je odlučeno o neblagovremeno podnesenoj tužbi, a zbog toga je tužbu trebalo odbaciti (član 67. stav 1. tačka 2.),
- 13) ako prije podnošenja tužbe nije sproveden zakonom predviđen postupak mirnog ili drugačijeg ostvarivanja prava, a zbog toga je tužbu trebalo odbaciti.

(3) Zbog povreda odredaba parničnog postupka iz stava 2. tačka 7. ovog člana, žalbu može izjaviti samo stranka koje se ti nedostaci tiču.“.

Član 35.

U članu 213. stav 3. iza riječi „odrekla“ dodaju se riječi:“prava na žalbu“, a iza riječi “od“ dodaje se riječ “izjavljene“.

Član 36.

Iza člana 213. dodaje se novi član 213a. koji glasi:

„Član 213a.

U slučaju da podnosilac žalbe odustane od izjavljene žalbe, prvostepeni sud će rješenjem utvrditi odustanak od žalbe.“.

Član 37.

U članu 215. dodaje se novi stav 3. koji glasi:

„(3) Primjerak objašnjenja u povodu navoda žalbe sudija prvostepenog suda dostavit će strankama, koje mogu dati svoje izjašnjenje u roku od osam dana.“.

Član 38.

U članu 216. dodaje se novi stav 3. koji glasi:

„(3) U slučaju iz stava 2. ovog člana, na odgovarajući način će se primjenjivati odredbe člana 215. stav 3. ovog zakona.“.

Član 39.

U članu 217. dodaje se novi stav 3. koji glasi:

„(3) Ako drugostepeni sud ocijeni da bi prvostepenu presudu trebalo ponovo ukinuti, nakon što je ona već jedanput ukinuta povodom žalbe, dužan je zakazati raspravu, osim ako se radi o presudi na osnovu priznanja, presudi na osnovu odricanja i presudi zbog propuštanja.“.

Dosadašnji st.(3) i (4), postaju st. (4) i (5).

Član 40.

U članu 221. iza riječi: “ postupka“ dodaju se riječi: “ iz člana 209. stav 2. tač. 2), 3), 8),9), 12) i 13) ovog zakona“.

Član 41.

U članu 224. dodaje se novi stav 2. koji glasi:

„(2) Prvostepena presuda se povodom žalbe može ukinuti i predmet vratiti prvostepenom sudu na ponovno odlučivanje samo jedanput, osim ako se radi o presudi na osnovu priznanja, presudi na osnovu odricanja i presudi zbog propuštanja.“.

Član 42.

Iza člana 224. dodaje se član novi 224a. koji glasi:

„Član 224a.

Sud će rješenjem utvrditi da je prvostepena presuda bez dejstva i da je žalilac odustao od žalbe, ako su stranke zaključile sudsku nagodbu u toku postupka po žalbi.“.

Član 43.

U članu 225. dodaju se novi st. 2 i 3. koji glase:

„(2) Drugostepeni sud će rješenjem utvrditi da je podnosilac žalbe odustao od podnesene žalbe, ako je to propustio učiniti prvostepeni sud.

(3) Ako je podnosilac žalbe odustao od žalbe u postupku pred drugostepenim sudom, sud će rješenjem utvrditi odustanak od žalbe.“

Član 44.

Član 227. mijenja se i glasi:

„(1) Drugostepeni sud će u sjednici vijeća ili na osnovu održane rasprave rješenjem ukinuti prvostepenu presudu i predmet vratiti istom prvostepenom sudu radi održavanja nove glavne rasprave, ako utvrdi da postoji jedan od sljedećih razloga iznesenih u žalbi:

- 1) ako je protivno odredbama ovog zakona sud donio presudu na osnovu priznanja ili presudu na osnovu odricanja ili presudu na osnovu propuštanja;
- 2) ako kojoj stranci nezakonitim postupanjem, a posebno propuštanjem dostave nije data mogućnost da raspravlja pred sudom, a to je postupanje bilo od uticaja na donošenje zakonite i pravilne presude;
- 3) ako je sud donio presudu bez glavne rasprave;
- 4) ako je presudu donio sudija koji je po zakonu morao biti isključen ili izuzet;
- 5) ako je protivno odredbama ovog zakona sud odbio zahtjev stranke da se u postupku služi svojim jezikom i pismom i da prati tok postupka na svom jeziku.

(2) Ako drugostepeni sud utvrdi da je u prvostepenom postupku odlučeno o zahtjevu koji nije u sudskoj nadležnosti ili o zahtjevu po tužbi koja je podnijeta poslije zakonom propisanog roka ili ako prije podnošenja tužbe nije proveden zakonom predviđeni postupak mirnog ili drugačijeg ostvarivanja prava, a zbog toga je tužbu trebalo odbaciti, ili o kome već teče parnica ili o kojem je već prije pravomoćno presuđeno ili koga se tužilac odrekao ili o kojem je već zaključena sudska nagodba, ukinut će prvostepenu presudu i odbaciti tužbu.

(3) Ako drugostepeni sud utvrdi da je u prvostepenom postupku kao tužilac ili tuženi učestvovala osoba koja ne može biti stranka u postupku ili ako stranku u postupku koja je pravna osoba nije zastupala ovlaštena osoba ili ako parnično nesposobnu stranku nije zastupao zakonski zastupnik, ili ako zakonski zastupnik odnosno punomoćnik stranke nije imao potrebna ovlaštenja za vođenje parnice, odnosno obavljanje pojedinih radnji u postupku, ako vođenje parnice, odnosno obavljanje pojedinih radnji u postupku nije bilo naknadno odobreno, s obzirom na prirodu povrede ukinut će prvostepenu presudu i vratiti predmet nadležnom prvostepenom sudu ili će ukinuti prvostepenu presudu i odbaciti tužbu.

- (4) Ako drugostepeni sud utvrdi da je prvostepenu presudu donio stvarno nenadležan sud, ukinut će prvostepenu presudu i predmet ustupiti stvarno nadležnom sudu.
- (5) Kad drugostepeni sud ukine presudu prvostepenog suda i predmet vrati istom sudu na ponovno suđenje, može narediti da se nova glavna rasprava ili pripremno ročište održi pred drugim sudijom.
- (6) U obrazloženju rješenja kojim se prvostepena presuda ukida treba navesti koje su odredbe parničnog postupka povrijeđene i u čemu se povrede sastoje.

Član 45.

Iza člana 227. dodaje se novi član 227a. koji glasi:

„Član 227a.

- (1) Drugostepeni sud će rješenjem ukinuti presudu prvostepenog suda i predmet vratiti na ponovno suđenje ako utvrdi da je prvostepenom presudom prekoračen tužbeni zahtjev na način da je odlučeno o nečemu drugom, a ne o onome što je traženo.
- (2) Ako utvrdi da je prvostepenom presudom prekoračen tužbeni zahtjev na način da je dosuđeno više od onoga što je traženo, drugostepeni sud će rješenjem ukinuti presudu prvostepenog suda u dijelu u kojem je prekoračen tužbeni zahtjev.“.

Član 46.

U članu 229. tačka 5), mijenja se i glasi:

„5) ako je prvostepeni sud iz činjenica koje je utvrdio izveo nepravilan zaključak o postojanju drugih činjenica na kojima je zasnovana presuda.“.

Član 47.

Član 232. mijenja se i glasi:

„Drugostepeni sud vratit će sve spise prvostepenom sudu s dovoljnim brojem ovjerenih prepisa svoje odluke, radi predaje tom sudu, strankama i drugim zainteresiranim licima. Prvostepeni sud dužan je odmah dostaviti odluke drugostepenog suda, a najkasnije u roku od osam dana, računajući od dana prijema spisa.“.

Član 48.

Iza člana 232. dodaje se član 232a. koji glasi:

„Član 232a.

(1) Ako je drugostepeni sud propustio odlučiti u pogledu svih dijelova presude koji se pobijaju žalbom ili ako je propustio donijeti sve odluke koje je odbacujući, odnosno odbijajući ili uvažavajući žalbu trebalo donijeti ili ako je propustio odlučiti u pogledu jedne ili više žalbi, žalilac može u roku od 30 dana od dostave drugostepene odluke predložiti drugostepenom sudu da svoju odluku dopuni.

(2) Prijedlog za donošenje drugostepene dopunske odluke ne može se podnijeti radi toga što drugostepeni sud nije odlučio o svim razlozima zbog kojih je žalba izjavljena ili na koje je bio dužan paziti po službenoj dužnosti.

(3) Prijedlog iz stava 1. ovog člana podnosi se prvostepenom sudu, koji ga je dužan bez odgode zajedno sa spisom proslijediti drugostepenom sudu.

(4) Na postupak u povodu prijedloga iz stava 1. ovog člana na odgovarajući način se primjenjuju odredbe člana 192. do 194. ovog zakona.“.

Član 49.

Član 237. mijenja se i glasi:

„(1) Stranke mogu izjaviti reviziju protiv pravomoćne presude donesene u drugom stepenu u roku od 30 dana od dana dostave prepisa presude.

(2) Revizija nije dopuštena ako vrijednost pobijanog dijela pravosnažne presude ne prelazi 30.000,00 konvertibilnih maraka, a u privrednim sporovima 50.000,00 konvertibilnih maraka.

(3) Izuzetno, Vrhovni sud Federacije može dopustiti reviziju u svim predmetima, ako ocijeni da bi odlučivanje po reviziji bilo od značaja za primjenu prava u drugim slučajevima.

(4) U slučajevima u kojim revizija nije dopuštena prema odredbi stava 2. ovog člana, stranke mogu podnijeti reviziju protiv drugostepene presude ako odluka o sporu ovisi o rješenju nekog materijalno pravnog ili procesno pravnog pitanja važnog za obezbjeđenje jedinstvene primjene prava i ravnopravnosti svih u njegovoj primjeni, a naročito u slučaju:

1) ako o tom pitanju revizijski sud još uvijek nije zauzeo shvatanje odlučujući u pojedinim predmetima na sjednici odjeljenja, a riječ je o pitanju u kojemu postoji različita praksa drugostepenih sudova;

2) ako je o tom pitanju revizijski sud već zauzeo shvatanje, ali je odluka drugostepenog suda zasnovana na shvatanju koje nije podudarno s tim shvatanjem;

3) ako je o tom pitanju revizijski sud već zauzeo shvatanje i presuda se drugostepenog suda zasniva na tom shvatanju, ali bi naročito uvažavajući razloge iznesene tokom prethodnog prvostepenog i žalbenog postupka, zbog promjene u pravnom sistemu uslovljene novim zakonodavstvom ili međunarodnim sporazumima, te odlukom Ustavnog suda BiH, Evropskog suda za ljudska prava, trebalo preispitati sudsku praksu.

(5) u reviziji iz stava 3. ovog člana stranka treba određeno naznačiti pravno pitanje zbog kojeg ju je podnijela uz određeno navođenje propisa i drugih važećih izvora prava koji se na njega odnose, te izložiti razloge zbog kojih smatra da je ono važno

za obezbjeđenje jedinstvene primjene prava i ravnopravnosti svih u njegovoj primjeni.“.

Član 50.

Član 241. mijenja se i glasi:

„(1) Revizijski sud ispituje pobijanu presudu samo u onom dijelu u kojemu se ona pobija revizijom, u granicama razloga navedenih u reviziji, pazeći po službenoj dužnosti na primjenu materijalnog prava.

(2) U povodu revizije iz člana 237. stav 3. ovog zakona, revizijski sud ispituje pobijanu presudu samo u dijelu u kojem se pobija revizijom i samo zbog pitanja koje je važno za obezbjeđenje jedinstvene primjene prava i ravnopravnosti svih u njegovoj primjeni zbog kojeg je podnesena i koje je u njoj određeno naznačeno kao takvo, uz pozivanje na propise i druge izvore prava koji se na to pitanje odnose.“.

Član 51.

U članu 244. dodaje se stav 2. koji glasi:

„(2) U slučaju da je podnosilac revizije odustao od podnesene revizije, prvostepeni sud će rješenjem utvrditi odustanak od revizije.“.

Član 52.

Član 247. mijenja se i glasi:

„(1) Nedopuštenu reviziju odbacit će revizijski sud rješenjem, kao i neblagovremenu ili nepotpunu reviziju, ako to, u granicama svojih ovlaštenja, nije učinio prvostepeni sud.

(2) Revizija je nedopuštena ako nije izjavljena preko punomoćnika iz člana 301b. ovog zakona, ako ju je izjavila osoba koja nije ovlaštena na podnošenje revizije, ili osoba koja je odustala od revizije, ili ako osoba koja je izjavila reviziju nema pravni interes za podnošenje revizije ili ako je revizija izjavljena protiv presude protiv koje se po zakonu ne može podnijeti.

(3) Revizijski sud će rješenjem utvrditi da je podnosilac revizije odustao od podnesene revizije, ako je to propustio učiniti prvostepeni sud.

(4) Reviziju iz člana 237. stav 3. ovog zakona, sud će rješenjem odbaciti kao nedopuštenu i ako u reviziji ne bude određeno naznačeno pravno pitanje zbog kojeg se podnosi uz određeno navođenje propisa i drugih važećih izvora prava koji se na njega odnose, kao i zato što u njoj nisu određeno izloženi razlozi zbog kojih podnosilac smatra da je to pitanje važno za osiguranje jedinstvene primjene prava i ravnopravnosti svih u njegovoj primjeni.

(5) Revizijski sud će reviziju iz člana 237. stav 3. ovog zakona odbaciti i ako ocijeni da pravno pitanje zbog kojeg je ona izjavljena nije važno za osiguranje jedinstvene primjene prava i ravnopravnosti svih u njegovoj primjeni.

(6) U obrazloženju rješenje iz st. 4. i 5. ovog člana, treba se samo pozvati na odredbe navedenih stavova koje predviđaju odbacivanje takve revizije zbog tamo navedenih

razloga. Ako ocijeni da bi to bilo svrsishodno, sud može odlučiti i da se posebno obrazlože razlozi zbog kojih je donijeto takvo rješenje.

(7) Ako sud, u slučaju iz stava 5. ovog člana, nađe da samo neko od više istaknutih pravnih pitanja nije važno za osiguranje jedinstvene primjene prava i ravnopravnosti svih u njegovoj primjeni, revizija će se odbaciti samo u pogledu tog pitanja.“.

Član 53.

U članu 248. iza riječi „izjavljena“ dodaju se riječi: “kao ni razlog na koji pazi po službenoj dužnosti“.

Član 54.

Član 249. mijenja se i glasi:

„(1) Ako utvrdi da postoji povreda odredaba parničnog postupka zbog koje se revizija može izjaviti, osim povreda određenih u st. 2. i 3. ovog člana, revizijski sud će, s obzirom na prirodu povrede, presudom preinačiti presudu drugostepenog suda ili rješenjem ukinuti u cijelosti ili djelimično presudu drugostepenog i prvostepenog suda ili samo presudu drugostepenog suda i predmet vratiti na ponovno suđenje istom ili drugom sudiji prvostepenog suda, odnosno istom ili drugom vijeću drugostepenog suda, odnosno drugom nadležnom sudu.

(2) Ako je u postupku pred prvostepenim ili drugostepenim sudom odlučeno o zahtjevu koji nije u sudskoj nadležnosti ili po tužbi koja je podnijeta poslije zakonom propisanog roka ili ako prije podnošenja tužbe nije proveden zakonom predviđeni postupak mirnog ili drugačijeg ostvarivanja prava, a zbog toga je tužbu trebalo odbaciti ili o kojem je već prije pravomoćno presuđeno ili koga se tužilac odrekao ili o kojem je već zaključena sudska nagodba, revizijski sud će ukinuti rješenjem donesene odluke i odbaciti tužbu.

(3) Ako je u postupku pred prvostepenim ili drugostepenim sudom, kao tužilac ili tuženi učestvovala osoba koja ne može biti stranka u postupku ili ako stranku u postupku koja je pravna osoba nije zastupala ovlaštena osoba ili ako parnično nesposobnu stranku nije zastupao zakonski zastupnik, ili ako zakonski zastupnik odnosno punomoćnik stranke nije imao potrebna ovlaštenja za vođenje parnice ili za pojedine radnje u postupku, ako vođenje parnice, odnosno obavljanje pojedinih radnji u postupku nije bilo naknadno odobreno, revizijski sud će s obzirom na prirodu povrede, postupiti prema odredbama st. 1. ili 2. ovog člana.“.

Član 55.

Član 251. mijenja se i glasi:

„(1) Ako utvrdi da je drugostepenom, odnosno i prvostepenom presudom prekoračen tužbeni zahtjev na način da je odlučeno o nečemu drugom, a ne o onome što je traženo, revizijski sud će rješenjem ukinuti samo presudu drugostepenog suda ili i

presudu prvostepenog suda i predmet vratiti, drugostepenom, odnosno prvostepenom sudu na ponovno suđenje.

(2) Ako utvrdi da je drugostepenom presudom, odnosno i prvostepenom presudom prekoračen tužbeni zahtjev na način da je dosuđeno više od onoga što je traženo, revizijski sud će rješenjem ukinuti presudu drugostepenog suda, odnosno i presudu prvostepenog suda u dijelu kojim je prekoračen tužbeni zahtjev.“.

Član 56.

Član 252. mijenja se i glasi:

„Odluka revizijskog suda dostavlja se prvostepenom sudu preko drugostepenog suda, sa dovoljnim brojem ovjerenih prijepisa svoje odluke za sud, stranke i druga zainteresirana lica, a prvostepeni sud je dužan odluku dostaviti strankama u roku od osam dana od dana prijema.“.

Član 57.

U članu 255. u tački 1) iza riječi “biti“ dodaju se riječi:“ isključen ili“.

Iza tačke 5) dodaju se nove tač.6), 7) i 8), koje glase:

„6) ako stranka stekne mogućnost da upotrijebi pravosnažnu odluku suda koja je ranije između istih stranaka donijeta o istom zahtjevu;

7) ako se odluka suda zasniva na drugoj odluci suda ili na odluci nekog drugog organa, a ta odluka bude pravosnažno preinačena, ukinuta, odnosno poništena;

8) ako je naknadno pred nadležnim organom na drugačiji način, pravosnažno, odnosno konačno riješeno prethodno pitanje (član 12) na kojem je sudska odluka zasnovana;“.

Dosadašnja tačka 6. postaje tačka 9.

Član 58.

U članu 256. stav 2. iza broja „1“ riječ „i“ zamjenjuje se zarezom, a iza broja „6“ dodaju se brojevi:“ ,7,8 i 9“.

Član 59.

U članu 257. stav 1. tačka 5), mijenja se i glasi:

„5) u slučajevima iz člana 255. tač. 6,7,8, i 9. ovog zakona, od dana kad je stranka mogla iznijeti sudu nove činjenice, odnosno nova dokazna sredstva.“.

Član 60.

Iza člana 261. dodaje se novi član 261a. koji glasi:

„Član 261a.

Neblagovremen, nepotpun ili nedopušten prijedlog za ponavljanje postupka odbacit će rješenjem sudija pojedinac drugostepenog suda, ako to u granicama svojih ovlaštenja nije učinio prvostepeni sud.“.

Član 61.

U članu 263. stav 4. iza riječi „sudija“, dodaju se riječi: „koji nisu učestvovali u donošenju odluke u ranijem postupku“.

Član 62.

Iza člana 264. dodaje se novi član 264a. koji glasi:

„Član 264a.

(1) Kad Evropski sud za ljudska prava utvrdi povredu kojeg ljudskog prava ili osnovne slobode zajamčene Konvencijom za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda i dodatnih Protokola uz Konvenciju, koje je ratificirala Bosna i Hercegovina, stranka može, u roku od 90 dana od konačnosti presude Evropskog suda za ljudska prava, podnijeti zahtjev sudu u Bosni i Hercegovini, koji je sudio u prvom stepenu, u postupku u kojem je donesena odluka kojom je povrijeđeno ljudsko pravo ili osnovna sloboda, za izmjenu odluke kojom je to pravo ili osnovna sloboda povrijeđeno.

(2) Postupak iz stava 1. ovog člana provodi se uz odgovarajuću primjenu odredaba o ponavljanju postupka.

(3) U ponovljenom postupku sudovi su dužni poštovati pravne stavove izražene u konačnoj presudi Evropskog suda za ljudska prava, kojom je utvrđena povreda osnovnog ljudskog prava i slobode.“.

Član 63.

U članu 269. stav 2. u prvoj rečenici, iza riječi: “predlagač osiguranja“ dodaju se riječi: “a na prijedlog protivnika osiguranja“,.

Član 64.

U članu 282. stav 3. mijenja se i glasi:

„(3) O žalbi odlučuje drugostepeni sud u roku od 15 dana od dana prijema spisa.“.

Član 65.

Član 285. mijenja se i glasi:

„(1) Ako predlagač osiguranja u roku određenim rješenjem o određivanju mjere osiguranja, ne podnese dokaz iz člana 280. ovog zakona, sud će rješenjem staviti van snage izrečenu mjeru osiguranja, ukinuti sprovedene radnje i obustaviti postupak.

(2) Rješenje iz stava 1. ovog člana, sud će na prijedlog protivnika osiguranja, donijeti i u sljedećim slučajevima:

- 1) ako su se okolnosti zbog kojih je mjera određena kasnije promijenile tako da više nije potrebna;
- 2) ako protivnik osiguranja položi sudu dužni iznos potraživanja koje se obezbjeđuje, sa kamatama i troškovima;
- 3) ako protivnik osiguranja učini vjerovatnim da je potraživanje u vrijeme donošenja rješenja o određivanju mjere osiguranja, već bilo naplaćeno ili dovoljno osigurano;
- 4) ako je pravosnažno utvrđeno da potraživanje nije nastalo ili da je prestalo.

(3) U slučajevima iz stava 1. i stava 2. tač. 3. i 4. ovog člana, troškove prouzrokovane određivanjem i sprovođenjem mjere osiguranja, predlagač osiguranja dužan je nadoknaditi protivniku osiguranja.“.

Član 66.

U članu 296. stav 2. tačka 4), mijenja se i glasi:

„4) ako je prebivalište i boravište tuženog nepoznato, a tuženi nema punomoćnika;“.

Iza stava 3. dodaje se stav 4. koji glasi:

„(4) Ako se tokom postupka, nakon podnošenja tužbe i u odnosu na tužioca ostvare razlozi zbog kojih je prema odredbama iz st. 1. i 2. ovog člana moguće tuženom postaviti privremenog zastupnika, sud će privremenog zastupnika postaviti i tužiocu.“.

Član 67.

U članu 298. dodaje se stav 2. koji glasi:

„(2) Oglas iz stava 1. ovog člana sadrži: naziv suda koji je postavio privremenog zastupnika, zakonski osnov, ime tuženog kome se postavlja zastupnik, predmet spora, ime zastupnika i njegovo zanimanje i boravište, kao i upozorenje da će zastupnik da zastupa tuženog u postupku sve dok se tuženi ili njegov punomoćnik ne pojavi pred sudom, odnosno dok organ starateljstva ne obavijesti sud da je postavio staratelja.“.

Član 68.

U članu 301. stav 1. mijenja se i glasi:

„(1) Punomoćnik može biti advokat, advokatsko društvo ili uposlenik službe za besplatnu pravnu pomoć, kao i za pravne osobe uposlenik te pravne osobe, a za fizičke osobe bračni odnosno vanbračni drug stranke ili srodnik stranke po krvi po

pravoj liniji do bilo kojeg stepena, u pobočnoj do četvrtog stepena zaključno, odnosno srodnik po tazbini zaključno do drugog stepena.“.

Iza stava 2. dodaju se st. 3. i 4. koji glase:

„(3) U radnim sporovima radnika može, besplatno, zastupati i lice uposlano za pružanje pravne pomoći pri sindikatu, pod uslovom da je diplomirani pravnik i da ima položen pravosudni ispit.

(4) Ako u punomoći nisu bliže određena ovlaštenja, punomoćnik iz stava 3. ovog člana ima ovlaštenja iz člana 307. ovog zakona.“.

Član 69.

Iza člana 301. dodaju se novi čl. 301a. i 301b. koji glase:

„Član 301a.

Ako u parnicama o imovinsko pravnim zahtjevima vrijednost predmeta spora prelazi iznos od 50.000 konvertibilnih maraka, punomoćnici pravnih lica mogu biti samo lica koja imaju položen pravosudni ispit.

Član 301b.

(1) Stranka može podnijeti reviziju preko punomoćnika koji je advokat.

(2) Izuzetno od stava 1. ovog člana, stranka može sama podnijeti reviziju ako ima položen pravosudni ispit, odnosno za nju može reviziju podnijeti kao punomoćnik lice koje je prema odredbama ovoga ili kojeg drugog zakona ovlašteno zastupati je u tom svojstvu iako nije advokat, ako ima položen pravosudni ispit.“.

Član 70.

U članu 310. stav 4. broj „15“ zamjenjuje se brojem „30“.

Član 71.

Član 311. mijenja se i glasi:

„(1) Punomoć prestaje smrću fizičkog lica, proglašenjem za umrlo i gubitkom poslovne sposobnosti.

(2) Ako je punomoćniku fizičkog lica dato ovlaštenje da može preduzimati sve radnje u postupku, a stranka, odnosno njen zakonski zastupnik umre ili postane poslovno nesposoban ili ako zakonski zastupnik bude razriješen dužnosti, punomoćnik je ovlašten da preduzima radnje u postupku koje ne trpe odlaganje.“

Član 72.

U članu 312. stav 2. mijenja se i glasi:

„(2) U slučaju stečaja ili likvidacije, punomoć koju je izdao stečajni, odnosno likvidacioni dužnik prestaje kad prema važećim propisima nastupe pravne posljedice otvaranja stečajnog postupka, odnosno likvidacije.“.

U stavu 3. broj „15“ zamjenjuje se brojem „30“.

Član 73.

U članu 316. stav 1. riječi: „osim u slučajevima u kojim se vrijednost spora ne može izraziti u novcu“ brišu se.

Član 74.

U članu 325. u stavu 5. riječi: „vojsci Federacije“ zamjenjuju se riječima: „oružanim snagama Bosne i Hercegovine“.

U stavu 6. broj „4“ zamjenjuje se brojem „5“, a riječi: „vojske Federacije“ zamjenjuju se riječima: „oružanih snaga Bosne i Hercegovine“.

Član 75.

U članu 330. dodaje se stav 2. koji glasi:

„(2) Povrat u prijašnje stanje nije dopušten ako se propuštanje stranke može pripisati povredi postupka zbog koje se može izjaviti pravni lijek.“.

Član 76.

U članu 332. dodaje se novi stav 3. koji glasi:

„(3) Ako stranka koja je podnijela prijedlog za povrat u prijašnje stanje, ne dođe na ročište zakazano povodom prijedloga, a uredno je obaviještena, smatrat će se da je prijedlog povučen.“.

Član 77.

Član 333. mijenja se i glasi:

„(1) Protiv rješenja kojim se usvaja prijedlog za povrat u prijašnje stanje nije dopuštena žalba, osim ako je usvojen neblagovremen i nedopušten prijedlog.

(2) Protiv rješenja kojim se odbija prijedlog za povrat u prijašnje stanje žalba je dozvoljena.“.

Član 78.

U članu 337. dodaju se novi st. 2.3. i 4. koji glase:

„(2) Osoba koja vrši dostavljanje dužna je da na zahtjev osobe kome se dostavljanje vrši, dokaže svojstvo osobe ovlaštene za dostavljanje.“.

- (3) Osobe koje dostavljač zatekne na mjestu na kome treba da se izvrši dostavljanje, dužne su da na njegov zahtjev pruže podatke o svom identitetu.
- (4) Nadležni organ sudske policije je dužan da na zahtjev suda pomogne prilikom obavljanja poslova dostavljanja.“.

Član 79.

Iza člana 337. dodaju se novi čl. 337a. i 337b. koji glase:

„Član 337a.

- (1) Ako se tuženi prije podnošenja tužbe sudu, u pisanom sporazumu sklopljenom sa tužiocem saglasio da mu se dostava u sporovima na koje se sporazum odnosi, vrši na određenoj adresi u Federaciji ili preko određene osobe u Federaciji, tužba i druga pismena u postupku tuženom će se, na prijedlog tužioca, dostavljati na toj adresi ili toj osobi. Smatrat će se da je dostava tuženom obavljena kada je pismeno dostavljeno osobi naznačenoj u sporazumu.
- (2) Ako se dostava iz stava 1. ovog člana nije mogla izvršiti, sud će odrediti da se dalje dostave tuženom vrše stavljanjem pismena na oglasnu ploču suda. Smatrat će se da je dostava izvršena istekom 15 dana od dana stavljanja pismena na oglasnu ploču suda.
- (3) Tužilac je dužan uz tužbu priložiti sporazum iz stava 1. ovog člana, ako u njoj predlaže da se dostava vrši na adresi ili preko osobe iz tog sporazuma. Tužilac koji u tužbi nije predložio da se dostava vrši na adresi ili preko osobe iz sporazuma može i kasnije tokom postupka predložiti da se tuženom dostava vrši na toj adresi ili preko te osobe ako mu se nije mogla uredno obaviti na adresi naznačenoj u tužbi.
- (4) Sporazum iz stava 1. ovog člana može se sklopiti u pogledu određenog spora koji je već nastao ili u pogledu budućih sporova koji mogu nastati iz određenog pravnog odnosa.
- (5) Ako je tuženi fizička osoba koja ne obavlja registriranu djelatnost, sporazum iz stava 1. ovog člana valjan je samo ako je na njemu potpis tuženog javno ovjeren. Ako tuženi fizička osoba obavlja registriranu djelatnost, sporazum iz stava 1. ovog člana u vezi sa sporovima koji se ne tiču te djelatnosti pravno je valjan samo ako je na njemu potpis tuženog javno ovjeren.

Član 337b.

- (1) Ako se određenim licima, na osnovu njihovog zahtjeva i odobrenja predsjednika suda, dostava vrši u sudu, pismena koja im upućuje sud, osim prvostepene presude, polažu se za njih u posebne pretince u za to određenoj prostoriji suda. Dostavu vrši službena osoba suda.
- (2) Predsjednik suda može rješenjem odrediti da svi advokati koji imaju kancelariju na području njegovog suda, sudska pismena osim prvostepene presude, primaju preko pretinaca iz stava 1. ovog člana. Protiv toga rješenja

advokat ima pravo žalbe predsjedniku neposredno višeg suda u roku od osam dana.

- (3) Pismena koja se dostavljaju preko pretinca ne smiju biti dostupna licima kojima se dostavljaju prije nego što potpišu dostavnicu. Pismena se dostavljaju u zatvorenim omotnicama, u kojima se dostava vrši preko pošte. Prilikom uzimanja pismena moraju se preuzeti sva pismena položena u pretinac.
- (4) Na svako pismeno koje se dostavlja na način predviđen u st. 1. i 2. ovog člana naznačit će se dan kada je položeno u pretinac lica kojem se dostava tako obavlja.
- (5) U slučajevima iz st. 1. i 2. ovog člana, osobe iz stava 1. i 2. ovog člana, su dužne pismeno podići iz pretinca u roku od osam dana na način određen st. 3. i 4. ovoga člana. Ako pismeno ne bude podignuto u tom roku, dostava će se izvršiti stavljanjem pismena na oglasnu ploču suda. Smatrat će se da je dostava izvršena istekom 15 dana od dana stavljanja pismena na oglasnu ploču suda.
- (6) Dostava u slučajevima iz st. 1. i 2. ovog člana, uredna je i ukoliko umjesto preko pretinca bude izvršena na drugi zakonom predviđen način.
- (7) Predsjednik suda stavit će van snage odobrenje iz stava 1. ovog člana ako utvrdi da osoba kojoj je ono dato, neredovno preuzima pismena ili pokušava zloupotrijebiti takav način dostave.“.

Član 80.

U članu 339. stav 1. mijenja se i glasi:

„(1) Dostava fizičkim osobama obavlja se predajom pismena osobi kojoj se dostava ima obaviti na adresu koja je označena u tužbi, odnosno na adresu prebivališta ili boravišta upisanu kod organa nadležnog za vođenje evidencije o ličnim kartama, ako ovim zakonom nije drugačije određeno.“.

Član 81.

Iza člana 343. naziv odjeljka 2. „Dostava putem pošte“ i član 344. brišu se.

Član 82.

U članu 345. stav 1. mijenja se i glasi:

„(1) Dostavljanje fizičkim osobama po pravilu se vrši predajom pismena osobi kojoj se dostavljanje ima obaviti.

Stav 2. mijenja se i glasi:

„(2) Ako se osoba kojoj se pismeno ima dostaviti ne zatekne u svom stanu, dostava se obavlja predajom pismena nekome od njenih odraslih članova domaćinstva koji je

dužan primiti pismeno, a ako se oni ne zateknu u stanu, pismeno će se predati susjedu ako on na to pristane.

Stav 4. mijenja se i glasi:

„(4) Ako je predaja pismena obavljena drugoj osobi, koja učestvuje u parnici kao protivnik osobe kojoj se dostavljanje ima obaviti, dostava će se smatrati neurednom.“.

Član 83.

U članu 346. stav 2. briše se.

Dosadašnji stav 3. postaje stav 2.

Član 84.

Član 348. mijenja se i glasi:

„(1) Ako se utvrdi da je osoba kojoj se pismeno ima dostaviti privremeno odsutna i da joj osobe navedene u članu 345. st. 2. i 3. ovog zakona ne mogu pismeno na vrijeme predati, vratit će pismeno sudu uz naznaku gdje se odsutni nalazi, a dostava će ponovo biti pokušana u odgovarajuće vrijeme.“

(2) Ako dostavljač utvrdi da osoba kojoj se pismeno ima dostaviti ne stanuje na adresi na kojoj se dostava pokušava izvršiti, ali istovremeno utvrdi tačnu adresu te osobe, dostava će se izvršiti na naknadno utvrđenoj adresi. Ako dostavljač ne može utvrditi tačnu adresu osobe kojoj se pismeno ima dostaviti, pismeno će vratiti sudu, a sud će od stranke, koja je prvobitno sud obavijestila o adresi te osobe, zatražiti da dostavi tačnu adresu, odnosno adresu njenog prebivališta u Federaciji BiH prema podacima o njenom prebivalištu, koji će se pribaviti iz evidencije nadležnog organa.

(3) Ako je utvrđeno da tuženi kome se dostava pismena ima obaviti ne stanuje na adresi svog posljednjeg poznatog prebivališta, a njegovo sadašnje boravište ili radno mjesto se ne mogu utvrditi, dostava pismena će se obaviti objavljivanjem pismena na oglasnoj ploči suda, a u slučaju da se dostavlja tužba i u najmanje jednim dnevnim novinama koje se distribuiraju u Federaciji.“

(4) Dostava se smatra obavljenom protekom roka od 15 dana od dana objavljivanja.

(5) U objavi se, osim pismena koje se ima dostaviti, navodi i ime i prezime osobe kojoj se dostava obavlja, predmet spora i obavijest o tome kada se dostava pismena smatra obavljenom. Prilikom objave u dnevnim novinama, ako je pismeno koje se dostavlja predugo da bi bilo objavljeno u cijelosti, objavljuje se samo kratak sadržaj pismena.

(6) Troškove objave u dnevnim novinama predujmljuje tužilac.

(7) Ako u roku koji odredi sud tužilac ne predujmi troškove objavljivanja tužba će se odbaciti.“

Član 85.

Član 349. mijenja se i glasi:

„(1) Dostava organima vlasti i pravnim osobama u pravilu, vrši se predajom pismena jednom od lica iz člana 339. stav 2. ovog zakona.

(2) Pravnoj osobi koja je upisana u određeni sudski ili drugi upisnik, dostava se vrši na adresu navedenu u tužbi, predajom pismena jednom od lica iz člana 339. stav 2. ovog zakona.

(3) Ako dostavljanje na adresu navedenu u tužbi ne uspije, dostavljanje će se izvršiti na adresu sjedišta te osobe, upisanu u sudski registar-upisnik. Ako dostava ne uspije ni na toj adresi, izvršit će se stavljanjem pismena na oglasnu ploču suda. Smatrat će se da je dostava izvršena istekom 15 dana od dana stavljanja pismena na oglasnu ploču suda.

(4) Ako je adresa upisanog sjedišta pravne osobe iz stava 1. ovog člana, adresa navedena u tužbi, dostava iz stava 1. ovog člana neće se ponoviti na tu adresu, već će se izvršiti stavljanjem pismena na oglasnu ploču suda.

(5) Odredbe st. 1. i 2. ovog člana primjenjuju se i na fizičke osobe koje obavljaju određenu registriranu djelatnost, kada se tim osobama dostava vrši u vezi sa tom djelatnošću.“

Član 86.

Iza člana 356. naziv glave XIX mijenja se i glasi:

„ISKLJUČENJE I IZUZEĆE“

Član 87.

Član 357. mijenja se i glasi:

„(1) Sudija ne može vršiti sudijsku dužnost (isključenje):

1) ako je sam stranka, zakonski zastupnik ili punomoćnik stranke, ako je sa strankom u odnosu saovlaštenika, saobveznika ili regresnog obveznika ili ako je u istom predmetu saslušan kao svjedok ili vještak;

2) ako mu je stranka ili zakonski zastupnik ili punomoćnik stranke, srodnik po krvi u pravoj liniji, a u pobočnoj liniji do četvrtog stepena ili mu je bračni, odnosno vanbračni supružnik, srodnik po tazbini do drugog stepena, bez obzira da li je brak prestao ili nije;

3) ako je staratelj, usvojitelj ili usvojenik stranke, njenog zakonskog zastupnika ili punomoćnika ili ako između njega i stranke, njenog zakonskog zastupnika ili punomoćnika stranke postoji zajedničko domaćinstvo;

4) ako između sudije i stranke teče neka druga parnica;

5) ako je u istom predmetu učestvovao u postupku medijacije, ili u zaključenju sudske nagodbe koja se pobija u parnici, ili je donio odluku koja se pobija, ili je zastupao stranku kao advokat;

6) ako je u stečajnom postupku učestvovao u donošenju odluke povodom koje je došlo do spora.

(2) Sudija može da bude izuzet ako postoje okolnosti koje dovode u sumnju njegovu nepristrasnost (izuzeće).“.

Član 88.

Član 358. mijenja se i glasi:

„(1) Stranka podnosi zahtjev za isključenje, odnosno izuzeće sudije, čim sazna da postoji neki od razloga za isključenje, odnosno izuzeće, a najkasnije do završetka rasprave, a ako nije bilo rasprave, do donošenja odluke.

(2) Stranka može u pravnom lijeku ili u odgovoru na pravni lijek poimenično navesti sudiju koji ne bi mogao učestvovati u donošenju odluke zbog razloga iz člana 357. ovog zakona.

(3) U zahtjevu se mora navesti zakonski razlog zbog kojeg se traži isključenje ili izuzeće, okolnosti iz kojih proizilazi da je prijedlog blagovremeno podniet i činjenice na kojima se zasniva postojanje razloga za isključenje ili izuzeće.

(4) Stranka može tražiti isključenje ili izuzeće samo poimenično određenog sudije koji u predmetu postupa.“.

Član 89.

Iza člana 358. dodaje se član 358a. koji glasi:

„Član 358a.

(1) Neblagovremen, nepotpun i nedopušten zahtjev za isključenje ili izuzeće, odbacit će sudija ili vijeće pred kojim se postupak vodi.

(2) Nije dopušten zahtjev za isključenje ili izuzeće:

1) kojim se uopšteno traži isključenje ili izuzeće svih sudija nekog suda ili svih sudija koji bi mogli da učestvuju u nekom postupku;

2) o kome je već odlučeno;

3) u kome nije obrazložen zakonski razlog zbog kojeg se isključenje ili izuzeće traži;

4) ako stranka zahtijeva isključenje, odnosno izuzeće sudije koji ne postupa u tom predmetu;

5) ako stranka zahtijeva isključenje, odnosno izuzeće predsjednika suda, izuzev kada postupa u tom predmetu.

(3) Ako je zahtjev iz stava 1. ovog člana podnjet na ročištu, sudija će ga odbaciti i nastaviti ročište.

(4) Protiv rješenja iz stava 1. ovog člana nije dozvoljena posebna žalba.“.

Član 90.

Član 359. mijenja se i glasi:

„(1) O zahtjevu za isključenje ili izuzeće sudije odlučuje predsjednik suda.

(2) Ako stranka traži isključenje ili izuzeće predsjednika suda, odluku o isključenju ili izuzeću, donosi predsjednik neposredno višeg suda.

(3) O zahtjevu za isključenje ili izuzeće predsjednika Vrhovnog suda Federacije, odlučuje se na općoj sjednici ovog suda.

(4) Prije donošenja odluke o isključenju ili izuzeću, uzet će se izjava sudije čije se isključenje ili izuzeće traži, a po potrebi obaviti će se i drugi izviđaji.

(5) Protiv rješenja kojim se usvaja zahtjev za isključenje ili izuzeće nije dozvoljena žalba, a protiv rješenja kojim se zahtjev odbija nije dozvoljena posebna žalba.“.

Član 91.

Član 360. mijenja se i glasi:

„(1) Kad sazna da postoji neki od razloga za isključenje iz člana 357. stav 1. ovog zakona ili čim sazna da je stavljen zahtjev za njegovo isključenje, sudija je dužan prekinuti svaki rad na tom predmetu i o razlozima za isključenje odmah obavijestiti stranke i predsjednika suda, koji će odlučiti o isključenju.

(2) Do donošenja rješenja o zahtjevu za isključenje sudija će preduzimati samo one radnje za koje postoji opasnost od odlaganja.

(3) Kad sudija sazna da je stavljen zahtjev za njegovo izuzeće ili čim sazna da postoji neki od razloga za izuzeće iz člana 357. stav 2. ovog zakona, dužan je odmah o tome obavijestiti predsjednika suda, a postupak nastaviti bez odlaganja do donošenja odluke o izuzeću. Ako se radi o izuzeću predsjednika suda, on će sebi odrediti zamjenika iz reda sudija tog suda, a ako to nije moguće, postupiti će po članu 49. ovog zakona.“.

Član 92.

Iza člana 360. dodaje se novi član 360a. koji glasi:

„Član 360a.

(1) Ako zahtjev za isključenje bude usvojen, sud će ukinuti sve radnje koje je poduzeo isključeni sudija.

(2) Ako zahtjev za izuzeće bude usvojen, sud će ukinuti radnje koje su bile preduzete poslije podnošenja zahtjeva, osim ako se stranke ne saglase da se preduzete radnje ne ukidaju.

(3) U slučaju podnošenja zahtjeva za isključenje ili izuzeće u toku rasprave pred drugostepenim sudom, primjenjuju se odredbe iz st. 1. i 2. ovog člana.“.

Član 93.

U članu 362. dodaje se novi stav 3. koji glasi:

„(3) Nakon što se tuženi upustio u raspravljanje o glavnoj stvari, bez njegovog pristanka ne može uz tužioca pristupiti novi tužilac.“

Dosadašnji stav 3. postaje stav 4.

Član 94.

U članu 363. stav 1. iza riječi: „ da bude“ dodaje se riječ „pravosnažno“.

Član 95.

U članu 371. stav 3. dodaje se rečenica koja glasi:“Pravni lijek je dozvoljen ukoliko mu se stranka izričito ne protivi.“.

Član 96.

Iza člana 371. dodaje se podnaslov i novi član 371a. koji glase:

„ 1a. Intervencijsko dejstvo presude

Član 371a.

(1) U parnici između stranke i umješača koji joj se pridružio, umješač ne može osporavati utvrđeno činjenično stanje, kao i pravne kvalifikacije sadržane u obrazloženju pravosnažne presude (intervencijsko dejstvo presude).

(2) Izuzetno od stava 1. ovog člana, stranka koja je bila umješač ima pravo da istakne prigovor da je stranka iz ranije parnice kojoj se pridružio kao umješač pogrešno vodila prethodnu parnicu ili da je sud propustio da joj dostavlja pozive, podneske ili odluke.

(3) Sud može usvojiti prigovore iz stava 2. ovog člana samo ako stranka iz stava 1. ovog člana, koja je bila umješač dokaže da:

1) u vrijeme stupanja u prethodnu parnicu nije blagovremeno bila obavještena o parnici koja je prethodno vođena i time bila spriječena preduzimati radnje koje bi dovele do povoljnijeg ishoda te parnice;

2) je stranka iz parnice kojoj se pridružila kao umješač, namjerno ili iz grube nepažnje, propustila preduzimati parnične radnje koje bi dovele do povoljnijeg

- ishoda prethodne parnice, a za mogućnost njihovog preduzimanja ranije umješač nije znao ili nije mogao znati;
- 3) je stranka iz prethodne parnice svojim parničnim radnjama sprečavala da nastupi dejstvo radnji njenog umješača.
- (4) Ako stranka iz stava 1. ovog člana koja je bila umješač, uspije sa prigovorom iz stava 2. ovog člana, sud će da dozvoli da stranke ponovo raspravljaju o činjeničnim i pravnim pitanjima o kojima je raspravljano u prethodnoj parnici.“.

Član 97.

U članu 372. dodaje se novi stav 3. koji glasi:

„(3) Odredbe člana 371a. ovog zakona na odgovarajući način se primjenjuju i na treće lice koje je obavješteno o otpočetoj parnici.“.

Član 98.

Iza člana 375. dodaju se čl. 375a, 375b. i 375c. koji glase:

„Član 375a.

- (1) Ročišta pred sudom mogu se tonski snimati.
- (2) O tonskom snimanju rješenjem odlučuje sud sam ili na prijedlog stranke.
- (3) Protiv tog rješenja žalba nije dopuštena.
- (4) Tonski snimak ročišta dostavlja se strankama.

Član 375b.

- (1) Tonski snimak ročišta dio je spisa sudskog predmeta.
- (2) Način pohranjivanja i prenosa tonskog snimka, tehnički uslovi i način snimanja uređuju se sudskim poslovníkom.

Član 375c.

- (1) Tonski snimak prenijet će se i u pisani oblik u roku od osam dana od dana snimanja.
- (2) Tonski snimak u pisanom obliku sačinjava se u skladu sa odredbama člana 374. ovog zakona mora sadržavati sve što je snimljeno u tonskom snimku.
- (3) Stranke mogu tražiti prijepis tonskog snimka u skladu sa odredbama ovog zakona.
- (4) Prijepis tonskog snimka stranke mogu zatražiti u roku od osam dana od dana kada je tonski snimak sačinjen.
- (5) Ako se prijepis tonskog snimka i tonski snimak u bitnom razlikuju, stranka ima pravo podnijeti prigovor u roku od osam dana od dana dostave prijepisa. Prigovor mora biti obrazložen.
- (6) Sud će po prigovoru stranke iz stava 5. ovog člana, u roku od tri dana, rješenjem prihvatiti i izmijeniti prijepis tonskog snimka ili prigovor odbiti. Protiv tog rješenja nije dopuštena posebna žalba.“.

Član 99.

Iza člana 377. naziv glave XXIII mijenja se i glasi:
„PREKID, ZASTOJ I OBUSTAVA POSTUPKA“

Član 100.

U članu 378. tačka 1) riječi: „,a nema punomoćnika u toj parnici“, brišu se.

Član 101.

Iza člana 382. dodaju se novi čl. 382a. i 382b. koji glase:

„Član 382a.

- (1) Sud će da zastane sa postupkom kad je to propisano zakonom.
- (2) Rješenjem o zastoju postupka sud određuje vrijeme trajanja zastoja.
- (3) Protiv rješenja o zastoju postupka nije dozvoljena posebna žalba.
- (4) Sud nastavlja postupak po službenoj dužnosti čim prestanu razlozi koji su izazvali zastoj postupka.
- (5) Kad sud zastane sa postupkom može da preduzima samo one radnje, za koje postoji opasnost od odlaganja.
- (6) Zastoj postupka ne utiče na rokove za preduzimanje parničnih radnji.

Član 382b.

- (1) Postupak se obustavlja kad umre ili prestane postojati stranka u postupku o pravima koja ne prelaze na njezine nasljednike, odnosno pravne sljednike.
- (2) U slučajevima iz stava 1. ovog člana, sud će rješenje o obustavi postupka dostaviti protivnoj stranci, te nasljednicima, odnosno pravnim sljednicima stranke nakon što oni budu utvrđeni.
- (3) Sud će nasljednicima umrle stranke, na prijedlog protivne stranke ili po službenoj dužnosti, postaviti privremenog zastupnika kojem će dostaviti rješenje o obustavi postupka, ako ocijeni da bi ostavinski postupak mogao duže trajati.
- (4) Rješenje o obustavi postupka doneseno iz razloga što je pravna osoba prestala postojati dostavit će se protivnoj stranci i njenom pravnom sljedniku nakon što on bude utvrđen, a ako pravna osoba nema pravnog sljednika sud će na prijedlog protivne stranke ili po službenoj dužnosti, rješenje o obustavi postupka dostaviti pravobranilaštvu.
- (5) U rješenju o obustavi postupka, sud će odlučiti da svaka stranka snosi svoje troškove u postupku koji je prethodio donošenju rješenja o obustavi.
- (6) Na postupak o obustavi, na odgovarajući način primjenjivat će se odredbe ovog zakona o prekidu postupka“.

Član 102.

Član 395. mijenja se i glasi:

„Odredbe o troškovima primjenjuju se i na stranke koje zastupa javno pravobranilaštvo. U tom slučaju troškovi postupka obuhvataju i iznos koji bi se stranci priznao na ime nagrade advokatu.“

Član 103.

U članu 429. stav 1. broj „3.000“ zamjenjuju se brojem „5.000“.

Član 104.

U članu 432. u st. 1. i 2. broj „3.000“ zamjenjuju se brojem „5.000“.

Član 105.

Iza člana 453. dodaje se nova glava XXXa. i čl. 453a. do 453h. koji glase:

„XXXa-TUŽBA ZA ZAŠTITU KOLEKTIVNIH INTERESA

Član 453a.

- (1) Udruženje, tijela, ustanove ili druge organizacije koje su osnovane u skladu sa zakonom, koje se u sklopu svoje registrirane ili propisom određene djelatnosti bave zaštitom zakonom utvrđenih kolektivnih interesa i prava građana, mogu kad je takvo ovlaštenje posebnim zakonom izričito predviđeno i uz uslove predviđene tim zakonom, podnijeti tužbu (tužba za zaštitu kolektivnih interesa i prava) protiv fizičkog ili pravnog lica koje obavljanjem određene djelatnosti ili uopšteno radom, postupanjem, uključujući i propuštanjem, teže povrjeđuje ili ozbiljno ugrožava takve kolektivne interese i prava.
- (2) Interesi iz stava 1. ovog člana, mogu biti interesi koji se tiču čovjekove okoline i životne sredine, zatim moralni, etnički, potrošački, antidiskriminacijski i drugi interesi, koji su zakonom zajamčeni i koji moraju biti teže povrijeđeni ili ozbiljno ugroženi djelatnošću, odnosno uopšte postupanjem lica protiv kojeg se tužba podnosi.
- (3) U parnicama po tužbi za zaštitu kolektivnih interesa primjenjivat će se ostale odredbe ovog zakona, ukoliko ovim članom i čl.453b. do 453h. ovog zakona ne postoji posebna odredba.
- (4) Ukoliko je nekim posebnim zakonom, kojim je propisano pravo na podnošenje tužbe za zaštitu kolektivnih interesa predviđeno nešto drugo, odredbe ovog člana i čl. 453b. do 453h. ovog zakona neće se primjenjivati.

Član 453b.

- (1) Podnosilac tužbe iz člana 453a. stav 1. ovog zakona može, ako posebnim zakonom nije drugačije propisano, zatražiti:
- 1) da se utvrdi da su određenim postupanjem, uključujući i propuštanjem tuženog, povrijeđeni ili ugroženi zakonom zaštićeni kolektivni interesi i prava lica koje je tužilac ovlašten štiti;
  - 2) da se zabrani preduzimanje radnji kojima se povređuju ili ugrožavaju interesi ili prava lica koje je tužilac ovlašten štiti, uključujući i korištenje određenih ugovornih odredaba ili poslovne prakse;
  - 3) da se tuženom naloži preduzimanje radnji radi otklanjanja nastalih ili mogućih općih štetnih posljedica nastalih nedopuštenim postupanjem tuženog, uključujući i uspostavu prijašnjeg stanja ili stanja koje će po mogućnosti najviše odgovarati tom stanju ili stanju u kojem moguća povreda zaštićenih kolektivnih interesa ili prava ne bi mogla nastupiti;
  - 4) da se presuda kojom će biti prihvaćen neki od zahtjeva iz tač.1. do 3. ovoga stava objavi na trošak tuženog u medijima.
- (2) Postupanja tuženog iz stava 1. tačka 1. ovog člana, kojima mogu biti povrijeđeni ili ugroženi interesi i prava osoba koje je tužilac ovlašten štiti, mogu biti i donošenje određenih pravila o uslovima i načinu obavljanja djelatnosti tuženog ili odgovarajuća njegova praksa, izgradnja određenih objekata, propuštanje ugradnje propisanih zaštitnih ili drugih uređaja, imisije i drugo.

Član 453c.

Fizičke i pravne osobe mogu se, u posebnim parnicama za naknadu štete, pozvati na pravno utvrđenje iz presude kojom će biti prihvaćeni zahtjevi iz tužbe iz člana 453a. stav 1. ovog zakona, da su određenim postupanjem, uključujući i propuštanjem tuženog, povrijeđeni ili ugroženi zakonom zaštićeni kolektivni interesi i prava lica koje je tužilac ovlašten štiti. U tom slučaju sud će biti vezan za ta utvrđenja u parnici u kojoj će se to lice na njih pozvati.

Član 453d.

U postupku koji je pokrenut određenom tužbom iz člana 453a. stav 1. ovog zakona mogu se kao umješači s položajem jedinstevnog suparničara na strani tužioca, ako se on s time saglasi, umiješati i drugi ovlašteni podnosioci takve tužbe. U taj postupak mogu se umiješati kao umješači i fizička i pravna lica radi zaštite čijih je kolektivnih interesa tužba iz člana 453a. stav 1. ovog zakona podnesena.

Član 453e.

O tužbi iz člana 453a. stav 1. ovog zakona u prvom stepenu odlučuje sud opšte mjesne nadležnosti za tuženog ili mjesta na kojem je počinjena radnja

kojom se povređuju kolektivni interesi ili prava radi zaštite kojih je ta tužba podnesena, ako posebnim propisom nije drugačije određeno.

Član 453f.

U presudi kojom prihvaća zahtjev iz tužbe iz člana 453a. stav 1. ovog zakona, sud može odlučiti da žalba ne zadržava izvršenje ili odrediti kraći rok od propisanog za ispunjenje činidbi koje su naložene tužbom.

Član 453g.

- (1) Prije pokretanja ili tokom postupka pokrenutog tužbom iz člana 453a. stav 1. ovog zakona sud može, na prijedlog tužioca, odrediti sudske mjere obezbjeđenja predviđene ovim zakonom, ako tužilac učini vjerovatnim:
  - 1) da je tuženi postupao na način kojim je povrijedio ili ozbiljno ugrozio kolektivne interese ili prava, čija se zaštita tužbom traži i
  - 2) da je određivanje mjere potrebno radi otklanjanja opasnosti nastupanja nenadoknadive štete ili sprječavanja nasilja.
- (2) Sudskom mjerom obezbjeđenja iz stava 1. ovog člana može se zatražiti od suda da privremeno utvrdi pravila po kojima će tuženi u obavljanju svoje djelatnosti postupiti, u skladu sa zatraženom izmjenom, odnosno dopunom njegovih pravila ili prakse.

Član 453h.

- (1) Fizička ili pravna osoba koja obavlja određenu djelatnost u vezi sa kojom osobe ovlaštene za podnošenje tužbe iz člana 453a. stav 1. ovog zakona iznose tvrdnje da se njome povređuju ili ugrožavaju kolektivni interesi ili prava osoba koje je taj podnosilac ovlašten štiti takvom tužbom, ovlaštena je podnijeti tužbu kojom će zatražiti da se utvrdi da određenim postupanjem, uključujući i propuštanjima ne povređuje odnosno da ne ugrožava te kolektivne interese ili prava, odnosno da ih ne povređuje ili ugrožava na nedopušten način. Tužilac u toj parnici može zatražiti da osobi ovlaštenoj za podnošenje tužbe iz člana 453a. stav 1. ovog zakona zabrani određeno ponašanje, naročito određeno istupanje u javnosti, naknadu štete te objavu presude, na trošak tuženog, u sredstvima javnog informiranja.
- (2) Tužbom iz stava 1. ovog člana, tužilac može obuhvatiti kao tužene i osobe koje su ovlaštene zastupati ovlaštenika za podnošenje tužbe iz člana 453a. stav 1. ovog zakona ili su članovi njegovih tijela, ali može i bitne članove koji u njegovo ime istupaju u javnosti.
- (3) Tužilac iz stava 1. ovog člana može zahtjeve iz st. 1. i 2. ovog člana istaknuti i protivtužbom u parnici pokrenutoj protiv njega tužbom iz člana 453a. stav 1. ovog zakona.
- (4) Tužilac iz stava 1. ovog člana, može zatražiti da se podnosilac tužbe iz člana 453a. stav 1. ovog zakona i lica koja su ga ovlaštena zastupati osude

na naknadu posebne štete čiju visinu će sud utvrditi po slobodnoj ocjeni ako se pokaže da je tužba iz člana 453a. stav 1. ovog zakona bila očito neosnovana i da su vođenjem parnice u povodu te tužbe, a naročito njenim praćenjem u sredstvima javnog informiranja teže povrijeđeni ugled i poslovni interesi toga tužioca.“.

Član 106.

- (1) Postupci u predmetima u kojima do dana stupanja na snagu ovog zakona, ne bude donesena prvostepena odluka suda, provest će se prema odredbama ovog zakona.
- (2) Postupci u predmetima u kojima do dana stupanja na snagu ovog zakona, bude donesena prvostepena odluka suda, provest će se prema ranije važećim odredbama ovog zakona.

Član 107.

Ovaj zakon stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u „Službenim novinama Federacije BiH“.

O B R A Z L O Ž E N J E

Z A K O N A

O IZMJENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O PARNIČNOM POSTUPKU

I – USTAVNI OSNOV

Ustavni osnov za donošenje ovog zakona sadržan je u odredbi člana IV. A. 20. 1. d., a u vezi sa članom IV. C. 3. Ustava Federacije Bosne i Hercegovine, kojim je propisano da je Parlament Federacije nadležan za donošenje zakona u vršenju funkcija federalne vlasti, ukoliko Ustavom nije drugačije utvrđeno, te da pravila postupka potrebna da bi se osigurala jednakost u postupanju kao i osnovni principi pravičnosti u postupcima pred sudovima i organizaciji svih sudova bit će utvrđeni zakonima Federacije.

II – RAZLOZI ZA DONOŠENJE ZAKONA

Analizirajući postojeće zakonsko rješenje u oblasti provođenja parničnog postupka, te uzevši u obzir sve činjenice koje ukazuju na određene nejasnoće i nepreciznosti u postojećim zakonskim odredbama, pristupilo se izradi Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o parničnom postupku. Kako bi se postiglo kvalitetno zakonsko rješenje uzete su u obzir mnoge primjedbe i preporuke proizašle iz konkretnih slučajeva u sudskoj praksi, a posebno one koje su se odnosile na neprecizne formulacije pojedinih zakonskih normi pri čemu je dolazilo do mnogih dilema u primjeni i odugovlačenju postupka. Potreba za doradom i unapređenjem važećeg zakonskog teksta proizašla je iz višegodišnje primjene istog, obzirom da se kroz jedan duži vremenski interval pokazalo nedostatnim važeće zakonsko rješenje za pojedine životne probleme koji se stavljaju pred sudove radi njihovog rješavanja u parničnom postupku, a koji nisu normirani ili su djelimično normirani u važećem tekstu.

Također, veoma je bitno istaći da potreba za postizanjem konciznog, sadržajnog i nadasve praktičnog zakonskog rješenja u ovoj oblasti predstavlja korak ka unapređenju rada sudova, kako u kvalitativnom tako i kvantitativnom smislu. Naime, parnični postupak koji se ovim nacrtom obrađuje predstavlja sudski postupak koji pokriva najmnogobrojniju i najraznovrsniju skupinu životnih situacija koje se putem ovog postupka rješavaju pred sudovima i vrlo često, kada govorimo o konkretnim sporovima, iziskuju mukotrpan rad suda kako bi se došlo do konkretnih rezultata, odnosno pojedinačne odluke. Uzevši u obzir navedeno, predlaže se Parlamentu Federacije Bosne i Hercegovine, da usvoji Nacrt zakona o izmjenama i dopunama zakona o parničnom postupku u predloženom tekstu.

III - OBRAZLOŽENJE PREDLOŽENIH ZAKONSKIH RJEŠENJA

Članom 1. Nacrta Zakona o izmjenama i dopunama zakona o parničnom postupku (u daljem tekstu-Nacrt), u važeći tekst člana 2. dodaje se novi stav 2. kojim se načelno propisuje da sud ne može odbiti da odlučuje o zahtjevu građana za koji je nadležan. Cilj ovakve odredbe je da se pojača pravo građana na pravnu zaštitu tj. pravo na tužbu i ista predstavlja obavezu suda da postupa po tužbi i pri tome primjenjuje određenu procesno pravnu i materijalno pravnu normu. Razlog za izričito formuliranje ovakve odredbe u već postojećem tekstu zakona, jeste inkorporacija našeg procesnog zakonodavstva u evropsko zakonodavstvo koje pravo na pravosuđe, uspostavljanje sudske vlasti kao obavezne, te proglašavanje deliktom sudije ukoliko uskrati pravo na suđenje, poznaje još od 19. vijeka.

Članom 2. Nacrta vrši se intervencija u članu 7. zakonskog teksta iz razloga što se u praksi pojavila dilema oko tumačenja ovog člana. Naime, rezultat izmjene ove odredbe bio bi afirmacija raspravnog načela i otklanjanje dileme, „da li je sud ovlašten da utvrdi sve činjenice od kojih zavisi odluka osnovanosti tužbenog zahtjeva“. Naime, jasno se daje do znanja da tumačenje ove odredbe mora stajati u međusobnoj povezanosti sa članom 53. stav. 2. tačka 3. ovog zakona koja jasno ukazuje na subjektivni činjenični osnov tužbe, te da kvantitet i kvalitet činjenica određuje sam tužilac, a da pri tome nedovoljan kvantitet i kvalitet ne vode neurednosti tužbe nego odbijanju tužbenog zahtjeva. Istražno načelo je u našem procesnom sistemu svedeno na izuzetak, u dva slučaja koja su tačno precizirana.

Članom 3. Nacrta upotpunjuje se član 10. važećeg teksta, uvođenjem novog stava 1. koji propisuje obavezu sudu da o zahtjevu stranke odluči u razumnom roku. Pravo na suđenje u razumnom roku propisuje član 6. Evropske konvencije o ljudskim pravima i istim su određeni parametri na osnovu kojih se ocjenjuje ovaj pravni standard. Pravo je stranke da njen zahtjev bude riješen bez nepotrebnog odugovlačenja, ali i potreba da pravosudni sistem bude efikasniji. Također, stranka mora preuzeti i svoj dio odgovornosti za ostvarivanje prava na suđenje u razumnom roku.

Članom 4. Nacrta, mijenja se član 16. važećeg teksta zakona. Naime, dosadašnja formulacija da sud „ u toku cijelog postupka“ pazi da li rješavanje spora spada u sudsku nadležnost, pokazala se u praksi izrazito diskutabilnom, jer su pojedine sudije smatrale da se ona odnosi na prvostepeni postupak, drugi da se odnosi na pravosnažno okončanje postupka, a treći da obuhvata i vadredne pravne lijekove, što je u konačnici imalo za posljedicu različitu sudsku praksu. Preciziranjem odredbe „da sud do pravosnažnosti odluke,, vodi računa o svojoj nadležnosti jasno se daje do znanja da su time obuhvaćeni prvostepeni i drugostepeni postupak, odnosno postupak po redovnom pravnom lijeku, do donošenja drugostepene odluke. Nadalje u stavu 3. predložena je izmjena kojom se regulisao problem mjesne nadležnosti sudova Federacije BiH i Republike Srpske. Naime, u važećem tekstu propisno je da ukoliko sud Federacije BiH utvrdi da nije nadležan, po službenoj dužnosti se oglašava nenadležnim, ukida provedene radnje i tužbu odbacuje, što u

praksi proizvodi problem jer bi sud u Federaciji BiH trebao da se proglasi nenadležnim i predmet ustupi nadležnom sudu u Republici Srpskoj kao domaćem sudu, odnosno sudu u Bosni i Hercegovini, a ne da se tužba odbacuje kao da je u pitanju sud neke druge države. Prije svega u momentu odbacivanja tužbe, posebno ukoliko se to desi od strane sudova u oba entiteta, stranka ostaje bez pravne zaštite, postoji opasnost prekulzije i nastupanja zastare po njenom zahtjevu. Dakle, odbacivanje tužbe može uslijediti samo ukoliko nije nadležan sud u državi Bosni i Hercegovini nego neki sud u inostranstvu, što se predlaže ovom izmjenom i na koncu što je i prvobitno bilo zamišljeno od strane zakonodavca.

Članom 5. Nacrta mijenja se član 17. važećeg zakonskog teksta, na način da se precizno regulira do kada je sud dužan da pazi na stvarnu nadležnost. Unapređenje se ogleda u činjenici da je dosadašnja formulacija stvarala zabunu kod postupajućih sudija. Jasnom odredbom se sada određuje da do pravosnažnosti presude, sud po službenoj dužnosti pazi na svoju stvarnu nadležnost.

Članom 6. Nacrta vrši se intervencija u članu 25. Zakona, koji se proširuje novim stavom 2. i regulira se način postupanja suda kada postoje dileme u obimu i postojanju imuniteta.

Članom 7. Nacrta vrši se intervencija na članu 33. važećeg teksta i to na način jezičkog usklađivanja sa Zakonom o obligacionim odnosima. Umjesto riječi „jemstvo“ predlaže se upotreba riječi: „pismena garancija“. Naime predmetni član se odnosi na određivanje izberive mjesne nadležnosti kada su u pitanju sporovi zbog nepoštivanja prava proizašlih iz pismene garancije koju daje proizvođač određene robe. Važeći termin „jemstvo“ nije adekvatan kod ove vrste sporova.

Članom 8. Nacrta u važeći zakonski tekst dodaje se novi član 33a. kojim se daje mogućnost izberive mjesne nadležnosti kada su posrijedi sporovi za zaštitu prava potrošača. Ovu mogućnost nemamo u važećem tekstu, a ista je predviđena kao rezultat usvajanja Zakona o zaštiti potrošača i predstavlja „privilegiju“ tužiocu-potrošaču da može pokrenuti postupak za zaštitu svojih prava i pred sudom na čijem području ima prebivalište. Ovakva norma predstavlja korak kojim se postiže usaglašavanje procesnog zakonodavstva sa normama materijalno pravnog karaktera.

Članom 9. Nacrta vrši se izmjena člana 53. Zakona kojim su propisani elementi tužbe. Naime, prema važećoj odredbi kao osnovni element tužbe navedena je „osnova za nadležnost suda“ što u praktičnom smislu je sasvim nepotrebno obzirom na organizaciju pravosuđa u Federaciji BiH i utvrđenu stvarnu i mjesnu nadležnost prema odredbama Zakona o sudovima u Federaciji BiH. Nadalje, iz odredbe tačke 6) nedvojbeno proizilazi da pravni osnov tužbenog zahtjeva predstavlja osnovni element tužbe, što bi dalje značilo da tužba ukoliko ne sadrži ovaj element mora biti vraćena na dopunu tužiocu, te ukoliko tužilac ne postupi po nalogu suda u određenom roku, smatrat će se da je tužba povučena, odnosno odbacit će se ako bude vraćena bez dopune. Međutim, iz st. 3. i 4. ovog člana se izvodi zaključak da pravni osnov tužbenog zahtjeva predstavlja fakultativni, odnosno poželjni, a ne obavezni element tužbe. Dakle, predloženom izmjenom nastoji se otkloniti navedena kontradiktornost u predmetnom članu.

Članom 10. Nacrta dopunjuje se postojeći član 54. Zakona kojim su regulirane „tužbe za utvrđenje“, na način da se daje mogućnost podizanja tužbe radi utvrđivanja povrede prava ličnosti. Razlog za davanje ovakve mogućnosti jeste sve veći broj i značaj tužbi zbog povrede prava ličnosti, pa se da je mogućnost da tužbeni zahtjev bude usmjeren samo na utvrđenje te povrede.

Nadalje, uvodi se mogućnost podizanja tužbe za utvrđenje postojanja ili nepostojanja činjenice, ako je to propisano posebnim zakonom ili drugim propisom iz razloga što tradicionalna definicija, po kojoj se deklaratornom tužbom može tražiti samo utvrđenje prava, odnosno pravnog odnosa pokazala nedovoljnom. Ta ograničenja već su prevaziđena određenim materijalno pravnim propisima, pa se na predloženi način želi izvršiti usklađivanje procesno pravne norme u tom smislu. Takva tužba je propisana Zakonom o zabrani diskriminacije, ali i predložena u novoj glavi ovog zakona koja regulira postupak za zaštitu kolektivnih prava i interesa.

Također, regulira se da podnošenje tužbe za utvrđenje da je došlo do povrede prava ličnosti može se podnijeti bez obzira da li je postavljen zahtjev za naknadu štete i bez obzira da li je odštetni zahtjev dospio za činidbu.

Članom 11. Nacrta, važeći član 56. Zakona, kojim je regulirana preinaka tužbe, se dopunjuje novim stavom i njime se regulira da se tuženi ne može protiviti preinaki tužbe koja se preinačuje zbog okolnosti nastalih nakon podnošenja tužbe, na način da iz iste činjenične osnove zahtjeva drugi predmet ili novčanu sumu. Smisao ove odredbe je da se omogući preinaka u slučajevima tipa: Tužilac zbog propasti stvari u međuvremenu, čiju je prodaju zahtjevao, preinačuje zahtjev i traži naknadu štete. Dakle, radi efikasnosti i ekonomičnosti postupka, pod uslovom da se preinaka koristi racionalno bez zloupotrebe procesnih ovlaštenja, tužiocu se omogućava da tokom postupka mijenja sadržinu zahtjeva i time postiže da u već pokrenutoj parnici, uz korištenje već prikupljene procesne građe, spor bude riješen bez odugovlačenja.

Članom 12. Nacrta vrši se preciziranje teksta iz člana 58. stav 1. iz razloga što se u praksi pokazalo da se različito tumači rok za subjektivno preinačenje tužbe. Kako bi dilema bila otklonjena sada se predlaže da rok za subjektivno preinačenje tužbe bude do zaključenja glavne rasprave, dakle vremenski je tačno određen, dok u važećem tekstu navedeni rok regulira upućujuća norma što kod postupajućih sudija stvara zabunu.

Članom 13. Nacrta mijenja se član 59. važećeg teksta zakona. Naime, predmetni član propisuje povlačenje tužbe koje predstavlja dispozitivnu radnju tužioca. Predloženim odredbama se praktično proširuje ova mogućnost sve do pravosnažnog okončanja postupka, što pospješuje efikasnost i ekonomičnost postupka. Također, davanje većeg vremenskog obima za ovu procesnu radnju, odnosno proširivanje na daljnje faze postupka iziskuje i propisivanje načina postupanja suda u pojedinim fazama, što je i učinjeno predloženim dopunama.

Članom 14. Nacrta u važeći tekst zakona inkorporira se novo poglavlje pod nazivom „Postupak za rješavanje spornog pravnog pitanja“. Razlozi za uvođenjem ovog pravnog instituta u naš procesni sistem su višestruki. Mogućnost da Vrhovni sud Federacije BiH zauzme svoj pravni stav o spornom pravnom pitanju koje se

pojavi u sporu ili u sporovima pred prvostepenim sudom u većem broju predmeta doprinosi se prije svega pravnoj sigurnosti i jednakosti pred nižim sudovima, a zatim efikasnosti, ekonomičnosti postupka. Ovaj institut vrlo je sličan preliminarnom postupku pred Evropskim sudom pravde koji je nadležan da daje preliminarna mišljenja u odnosu na interpretaciju Ugovora Evropske Unije, te daje tumačenja akata institucija EU i tumačenja statuta tijela koja osniva Vijeće EU. Svrha jednog ovakvog instituta jeste da se mogućnost donošenja različitih presuda u većem broju predmeta koji imaju isti pravni i činjenični osnov, odnosno kada se radi o istovjetnom tužbenom zahtjevu sa identičnom procesnom građom svede na najmanju moguću mjeru. U predloženom tekstu novog poglavlja detaljno je reguliran način podnošenja zahtjeva za rješavanje spornog pravnog pitanja i postupak koji se provodi pred Vrhovnim sudom.

Članom 15. Nacrta vrši se korekcija zakonskog teksta u članu 71. važećeg teksta. Razlog ove korekcije jeste usaglašavanje sa tekstom iz člana 8. ovog Nacrta, a odnosi se na osnovne elemente odgovora na tužbu. Naime, isti mora sadržavati sve elemente kao i svi drugi podnesci, a zatim ispoštovati strogost koncentracije dokaza i efikasnosti raspravljanja što se veže za elemente same tužbe. Obzirom da je predloženo da pravni osnov ne treba biti osnovnim elementom tužbe to se podrazumjeva i za odgovor na tužbu. (Vidjeti obrazloženje člana 8. Nacrta).

Članom 16. Nacrta dopunjuje se postojeći član 73. zakona novim stavom 2., a razlog tome je potreba da se riješi sporno pravno pitanje oko donošenja presude zbog propuštanja. Naime, ukoliko tuženi podnese odgovor na tužbu, a koji u skladu sa odredbama člana 336. bude odbačen kao neuredan ili nepotpun, smatrat će se da odgovor nije ni dostavljen, iz čega proizilazi donošenje presude zbog propuštanja.

Članom 17. Nacrta, važeći zakonski tekst dopunjuje se novim članom 78a. koji regulira situaciju kada se pred sudom pojavi potpuno pravno i procesno neuka stranka. Naime, radikalna primjena raspravnog načela ogleda se u otežanom utvrđivanju činjeničnog stanja kojim se favorizuje pravno obrazovana i ekonomski jača stranka. Važeći zakonski tekst je napustio načelo pomoći neukoj stranci, a sudska praksa se susrela sa izraženim problemima statusa neuke stranke u postupku. Rješavajući praktično ovaj problem sudovi su pribjegli različitim postupanjima koja se ogledaju u potpunom ignoriranju položaja neuke stranke, što je u suprotnosti sa načelom ravnopravnosti stranaka u postupku i predstavlja izvedeno značenje člana 6. Evropske konvencije o ljudskim pravima i slobodama, drugi su opet odgađali ili odlagali ročišta sa uputom neukoj stranci da uzme stručnu pravnu pomoć, dok su treći pribjegavali prikupljanju dokaza po službenoj dužnosti pravdajući takvo postupanje normama materijalnog prava. Sve navedeno proizvodi određene propuste koji se ogledaju ili u kršanju pomenutog člana 6 Evropske konvencije o ljudskim pravima ili je suprotno izričitoj odredbi člana 7. stav 1. u vezi sa članom 123. stav 1. ZPP-a. Budući da zakonodavac nije predvidio obavezno zastupanje stranka po kvalificiranim punomoćnicima, a da ni jedna strana u postupku ne bi smjela imati značajnu prednost zbog većeg nivoa pravnog znanja, niti se neukoj stranci može stavljati za dužnost da sama odgovara na složena pravna pitanja, predložena je ova zakonska dopuna.

Članom 18. Nacrta vrši se intervencija na članu 83. važećeg teksta koji regulira način spajanja i razdvajanja postupka, odnosno parnica koje se vode protiv više tuženih ili od strane više tužilaca, to jeste kada su u pitanju parnice između istih lica. Suština izmjene jeste da se postigne ubrzavanje raspravljanja i smanjenje troškova, a davanje saglasnosti stranaka u velikoj mjeri smanjuje značaj ovog instituta. Naime, praksa je pokazala da stranke koristeći mogućnost dispozicije vrlo često opstruiraju i zloupotrebljavaju isti, kako bi odugovlačile postupak, pa se dešava da jedno lice pristane na spajanje a drugo ne, stoga se predlaže da se mogućnost davanja saglasnosti stranke ukine, te da sud prema opravdanosti konkretnog slučaja cijeni da li će vršiti spajanje, odnosno razdvajanje postupka.

Članom 19. Nacrta predlažu se izmjene člana 87. važećeg zakonskog teksta u smislu jačanja instituta sudske nagodbe i prijateljskog rješavanja spora. Naime, predloženom izmjenom precizira se rok zaključenja sudske nagodbe do pravosnažnog okončanja spora i propisuje način postupanja suda u slučaju da je nagodba zaključena po donošenju prvostepene presude. Korisno je napomenuti da ovo unapređenje teksta ima uporišta u preporukama Komiteta ministara Vijeća Evrope koje mjerama o sprječavanju preopterećenosti sudova, pozivaju na ohrabrivanje prijateljskog rješavanja spora i zaključenje nagodbi između stranaka.

Članom 20. Nacrta dopunjuje se član 92. Zakona i time se regulira procesna situacija koja nastaje kada sudska nagodba bude poništena. Smisao odrebe jeste da regulira nastavak postupka od one faze, do koje je došao postupak dok nije zaključena sudska nagodba.

Članom 21. Nacrta dopunjuje se važeći tekst zakona u članu 99. na način da se izjednačava pravo tuženog u postupku sa tužiocem, odnosno uspostavlja se ravnopravnost stranaka koja se ogleda u čitanju isprava na raspravi.

Članom 22. Nacrta vrši se intervencija u članu 103. važećeg zakonskog teksta na način da se stranki daje pravo da iznese svoja pravna shvatanja koja se odnose na predmet spora, ali nikako to ne može biti obaveza stranke. Naime, trenutno ova odredba govori da stranke „iznose“ svoja pravna shvatanja što se u praksi tumači kao obaveza stranke.

Članom 23. Nacrta vrši se izmjena u članu 112. Zakona, na način da se u stavu 3. vrši dopuna kjom se daje obaveza sudu da obavijesti stranku o vremenu i mjestu održavanja novog ročišta i ukoliko nije bila prisutna na zakazanom ročištu, a uredno je obavještena, ukoliko su na tom ročištu iznesene nove činjenice. Ovim se želi pojačati načelo ravnopravnosti stranaka u postuku, kao i načelo materijalne istine i dati objema strana maksimalna mogućnost da se izjasne o svim činjenicama i dokazima.

Također, uvodi se novi stav 4. kojim se daje mogućnost sudu, da po službenoj dužnosti odloži ročište, u slučaju predviđenim zakonom. To su situacije koje u praksi, se pojavljuju i iziskuju da sud intervenira po službenoj dužnosti, kako bi obezbijedio pravilno odvijanje postupka. Na primjer: podnošenje protivtužbe na pripremnom ročištu, nemogućnost vršenja uviđaja i sl.

Članom 24. Nacrta vrši se dopuna člana 114. važećeg teksta novim stavom 2. kojim se regulira održavanje odloženog ročišta pred novim sudijom. Novom

odredbom želi se dati mogućnost sudiji pred kojim se odvija ročište, a koji nije postupao u prethodnoj fazi postupka, da po svojoj ocjeni, uz saglasnost stranaka, dozvoli čitanje zapisnika o izvedenim dokazima na primjer: o saslušanju svjedoka i sl. Ovom odredbom želi se postupak pojednostaviti, pojeftiniti i doprinijeti njegovoj efikasnosti. Praksa je pokazala da se često desi da u ponovljenom postupku više nije moguće izvesti neke već pribavljene dokaze, odnosno da se ne mogu neposredno izvesti, na primjer stranka više nije u mogućnosti obezbijediti svjedoka koji je već dao izjavu pred sudom iz objektivnih razloga. Ovim se stranke praktično odriču načela neposrednosti, jer svojevrijem imaju mogućnost da prihvate čitanje zapisnika, odnosno posredno izvedenog dokaza. Ovo rješenje je puno fleksibilnije od postojećeg, a njime se ne narušavaju bilo kakva prava stranaka u postupku jer sve se odvija uz njihovu saglasnost i dispozitivnu ocjenu sudije o neophodnosti izvođenja neposrednih dokaza.

Članom 25. Nacrta korigira se član 115. brisanjem stava 3. koji se u praksi pokazao nepotrebnim u zakonskom tekstu. Naime, njime se regulira obaveza da svaki sudija obavijesti predsjednika suda o odgađanju i odlaganju ročišta, koji je dužan voditi evidenciju o tome. Smatramo da ovakvoj odredbi nije mjesto u procesnom zakonu i da ista pripada sudskom poslovanju, odnosno njeno provođenje je u nadležnosti sudske uprave.

Članom 26. Nacrta dopunjuje se član 124. Zakona stavom 2. Uvođenjem ovog stava daje se dodatno pojašnjenje i propisuje se da je sud ovlašten da odredi izvođenje dokaza po službenoj dužnosti, u slučaju da stranka odbije da izvede dokaze po nalogu suda iz stava 1. ovog člana. Na ovaj način se odredba člana 124. dovodi u vezu i usklađuje sa izmjenjenom odredbom iz člana 7. Zakona.

Članom 27. Nacrta zakonski tekst se proširuje članom 129a. kojim se rješava pitanje načina obavještanja o stranom pravu u parničnom postupku.

Članom 28. Nacrta dopunjuje se odredba člana 132. Zakona kojom je regulirana dokazna snaga isprava u postupku, odnosno ovim se usklađuje procesno zakonodavstvo sa izmjenama koje su nastupile uvođenjem notarijata kao javne službe. Naime, propisuje se da javne isprave izdaju i fizička lica vršenjem javnih ovlaštenja koje im je povjereno zakonom.

Članom 29. Nacrta vrši se dopuna člana 164. Zakona i daje se mogućnost sudu da može saslušati samo onu stranku kojoj su poznate sporne činjenice. U praksi ovo predstavlja vraćanje na već poznati sistem saslušanja stranke koji se pokazao vrlo efektivnim. Također, regulira se način obezbjeđenja dokaza ukoliko stranka umre ili ponovno saslušanje više nije moguće.

Članom 30. Nacrta predlaže se brisanje člana 183. Zakona kako bi se omogućilo izjavljivanje žalbe protiv presude zbog propuštanja, kao redovnog pravnog lijeka i time se dala mogućnost i pravo stranci da ukaže na eventualne nepravilnosti i nezakonitosti odluke prvostepenog suda. Institut povrata u pređašnje stanje ne daje dovoljno u pravnu zaštitu i stranka se njime ne može zaštititi od nezakonitog postupanja suda. Njime se daje samo mogućnost na otklanjanje posljedica propuštanja roka ili ročišta, tako što će se propuštena radnja naknadno preduzeti.

Također, onemogućavanje djelotvornog pravnog lijeka je u suprotnosti sa Evropskom konvencijom o ljudskim pravima.

Članom 31. Nacrta mijenja se stav 4. člana 191. Zakona, kojim je propisan sadržaj obrazloženja presude. Predložena norma preciznije i potpunije propisuje sadržaj obrazloženja, te će doprinijeti njenom pravilnijem pisanju. Kvalitetno obrazložena sudska odluka doprinosi manjem broju ukinutih odluka, obnovljenih postupaka, smanjuje broj žalbi što sve ukupno doprinosi efikasnosti postupka.

Članom 32. Nacrta dopunjuje se član 192. Zakona kojim je propisano donošenje dopunske presude. Predloženim rješenjem se detaljnije regulira postupanje suda u navedenoj pravnoj situaciji.

Članom 33. Nacrta dopunjuje se član 208. Zakona, te se izričito propisuje da se presuda zbog propuštanja ne može pobijati zbog pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja. Razlog tome jeste što se prilikom donošenja ove presude nije ni utvrđivalo činjenično stanje.

Također se propisuje da se presude na osnovu priznanja i presude na osnovu odricanja mogu pobijati iz razloga koji se tiču mane volje i u tu svrhu se mogu iznosititi nove činjenice i novi dokazi.

Članom 34. Nacrta mijenja se član 209. Zakona i takstativno se pobrajaju povrede odredaba parničnog postupka koje su od uticaja na donošenje zakonite i pravilne odluke. Važeći tekst ne sadrži konkretizaciju povreda koje su od uticaja na donesenu odluku, a dugogodišnja praksa je pokazala da je neophodno decidno navesti takve povrede, kako bi stranke pravnim lijekom mogle ukazati na iste, pa je iz tog razloga i predložena navedena dopuna odredbe.

Članom 35. Nacrta vrši se korekcija teksta u članu 213. Zakona radi njegove jasnoće. Naime, ispravnije je reći da se osoba odrekla „prava na žalbu“, nego „žalbe“ i da je odustala od „već izjavljene žalbe“, a ne od „žalbe“ kako je trenutno navedeno.

Članom 36. Nacrta važeći tekst Zakona se dopunjuje novim članom 213a. kojim se precizira način postupanja suda ukoliko podnosilac žalbe odustane od izjavljene žalbe. Ovim se želi odrediti postupanje i odluka suda u navedenoj pravnoj situaciji.

Članom 37. Nacrta dopunjuje se član 215. Zakona i precizira se obaveza sudu da primjerak objašnjenja u povodu navoda iz žalbe mora da dostavi i strankama, koje mogu dati izjašnjenje. Ovim se ostvaruje načelo kontradiktornosti.

Članom 38. Nacrta dopunjuje se član 216. Zakona stavom 3. a razlog za dopunu je obrazložen u prethodnom članu 37.

Članom 39. Nacrta proširuje se član 217. Zakona novim stavom 3. i predlaže se održavanje rasprave pred drugostepenim sudom kad je u istoj parnici prvostepena presuda već jedanput bila ukinuta. Razlog za navednu odredbu višestruk i njome se želi pospješiti parnični postupak kako bi pravna zaštita bila djelotvornija. Također, želi se na neki način disciplinovati rad suda kroz činjenicu da se ukidanje presude i vraćanje u rad prvostepenom sudu ne odvija u nedogled.

Članom 40. Nacrta važeći tekst člana 221. Zakona se korigira iz razloga navedenih u obrazloženju člana 34. Nacrta, jer takstativno nabrojanje procesnih povreda je od uticaja na donošenje zakonite i pravilne odluke.

Članom 41. Nacrta vrši se korekcija zakonskog teksta u članu 224. iz istih razloga koji su navedeni u članu 39. Nacrta. Naime, ukidanje prvostepene presude od strane drugostepenog suda i vraćanje na ponovno suđenje ne može se odvijati u nedogled, osim u slučajevima koji su predviđeni zakonom.

Članom 42. Nacrta zakonski tekst se dopunjuje novim članom 224a. kojim se rješava dilema oko sudbine prvostepene presude ukoliko je sudska nagodba zaključena u toku postupka po žalbi. Tačno se precizira način postupanja suda i odluka koju donosi.

Članom 43. Nacrta dopunjuje se član 225. Zakona dodavanjem st. 2. i 3. kojim se regulira postupanje suda u situacija kada stranka odustane od izjavljene žalbe. Naime, u praksi se pokazalo potrebnim normirati ovakvu pravnu situaciju, te se predlaže način kako će sud postupati i koju odluku će donijeti. Ovo su procesne radnje koje su neophodne radi lakšeg postupanja suda.

Članom 44. Nacrta vrši se intervencija u članu 227. Zakona, koji regulira postupanje drugostepenog suda po izjavljenoj žalbi. Naime, u stavu 1. proširena je lista razloga iz kojih se prvostepena presuda može ukinuti i predmet vratiti prvostepenom sudu na ponovno odlučivanje. Nadalje, predloženo uvođenje razlike između isključenja i izuzeća sudije neminovno vodi ka intervencije po ovom žalbenom navodu. Također, takstativno navođenje bitnih povreda parničnog postupka mora se normirati u smislu postupanja drugostepenog suda i na kraju predlaže se da zakonodavac precizira fazu postupka, odnosno pripremno ili glavno ročište, u koju se postupak vraća.

Članom 45. Nacrta dopunjuje se važeći tekst zakona članom 227a. i njime se precizira odluka drugostepenog suda u slučaju kvantitativnog i kvalitativnog prekoračenja sudskog zahtjeva. U prvom slučaju sud ukida prvostepenu presudu i predmet vraća na ponovni postupak jer je prvostepeno suđeno „ultra petitum“, dakle odlučeno je o nečemu što nije traženo. U drugom slučaju, ukida se prvostepena presuda u dijelu prekoračenja tužbenog zahtjeva jer se sudila „extra petitum“, dakle preko tužbenog zahtjeva, u dijelu koji je prekoračen tužbeni zahtjev, jer je tužiocu dosuđeno više nego što je tražio tužbenim zahtjevom.

Članom 46. Nacrta vrši se intervencija u tački 5. člana 229. Zakona i postojeća tačka se briše zbog uvođenja člana 227a. kojim je regulirano prekoračenje tužbenog zahtjeva, a novom tačkom 5. se regulira postupanje drugostepenog suda, odnosno razlog za preinačenje presude, u slučaju kada je prvostepeni sud iz činjenica koje je utvrdio izveo nepravilan zaključak o postojanju drugih činjenica na kojima je zasnovana presuda.

Članom 47. Nacrta predložena je izmjena člana 232. Zakona radi ujednačavanja postupanja sudova, te efikasnijeg odvijanja postupka jer se spis predmeta svakako vraća prvostepenom sudu.

Članom 48. Nacrta dopunjuje se postojeći tekst zakona članom 232a. kojim bi se regulirala pravna situacija koju je proizvelo nepostupanje drugostepenog suda, odnosno propuštanje odluke u pogledu svih dijelova presude koja se pobija žalbom. Ovim se rješava pravna situacija koja trenutno nije regulirana. Novim članom se

propisuju uslovi pod kojim se može tražiti dopuna odluke, rokovi, razlozi i način postupanja drugostepenog suda.

Članom 49. Nacrta važeći član 237. Zakona mijenja se u pogledu visine iznosa pobijanog dijela pravosnažne presude. Naime, u praksi se pokazalo da je važeći iznos od 10.000,00 KM jako nizak i pred Vrhovnim sudom Federacije BiH nalazi se jako veliki broj predmeta o kojima isti ne bi trebali da odlučuju.

Nadalje, novim stavom 4. propisuju se uslovi pod kojima se može podnijeti revizija i kada nije dopuštena prema odredbama stava 2. ovog člana. I u važećem zakonskom tekstu postoji ova mogućnost, ali se predmetnom dopunom preciziraju uslovi pod kojima se može izjaviti revizija i razlozi za postupanje Vrhovnog suda Federacije BiH. S tim u vezi u stavu 5. precizira se sadržaj podneska kojim se pokreće postupak po reviziji.

Članom 50. Nacrta vrši se korekcija zakonskog teksta u članu 241. Naime, stav prakse jeste da Vrhovni sud Federacije BiH, kao najviši žalbeni sud po prirodi stvari je dužan da pazi na pogrešnu primjenu materijalnog prava, odnosno da ocjenjuje da li je materijalno pravo ispravno primjenjeno, te da pazi na povrede na koje je stranka ukazala u reviziji.

Kada je u pitanju revizija pokrenuta radi obezbjeđenja jedinstvene primjene prava i ravnopravnosti svih u njegovoj primjeni, Vrhovni sud dužan je „ex offo“ da pazi na one povrede koje su važne za predmetno preispitivanje, odnosno dužan je da pazi na one povrede na koje je ukazano u revizijskom podnesku uz pozivanje na propise i druge izvore prava koji se odnose na to pitanje.

Članom 51. Nacrta vrši se dopuna člana 244. Zakona i stavom 2. regulira se postupanje suda prilikom odustanka stranke od izjavljene revizije. Ovakvo postupanje predviđeno je i kod odustanka od žalbe, te se propisuje da se rješenjem konstatira odustanak.

Članom 52. Nacrta, predviđa se obimna izmjena važećeg člana 247. Zakona. Naime, regulira se postupanje suda ukoliko revident nije izjavio reviziju preko punomoćnika koji je advokat, odnosno reviziju nije izjavilo lice koje ima položen pravosudni ispit. Ovom izmjenom vrši se usaglašavanje zakonskog teksta obzirom da su predviđene izmjene u zastupanju stranaka pred sudom u parničnom postupku.

Nadalje, precizirani su uslovi za izjavljivanje revizije za osiguranje jedinstvene primjene prava i ravnopravnosti svih u njegovoj primjene, takozvane „vanredne revizije“, pa je logično precizirati i momente odbacivanja ovakvog zahtjeva ukoliko nisu ispunjeni zakonski uslovi. Također, revizijski sud će konstatirati odustanak od revizije ukoliko je to propustio da učini prvostepeni sud.

Članom 53. Nacrta vrši se dopuna člana 248. u smislu donošenja presude kojom se revizija odbija, jer nije utvrđeno postojanje razloga koji su navedeni u reviziji niti onih na koje sud pazi po službenoj dužnosti, tj. primjena materijalnog prava.

Članom 54. Nacrta vrši se intervencija u članu 249. važećeg zakonskog teksta. Razlog ove intervencije je postizanje efikasnosti u postupku jer prema postojećem rješenju, revizijski sud može samo ukinuti presudu i vratiti drugostepenom organu, a drugostepeni sud je u pravilu ukidao prvostepenu presudu i vraćao predmet prvostepenom sudu. Ovom izmjenom daje se mogućnost

revizijskom sudu da ukine, ili samo drugostepenu presudu ili drugostepenu i prvostepenu presudu. U stavu 2. vrši se preciziranje razloga koji vode ka ukidanju odluka i odbacivanju tužbe.

Članom 55. Nacrta mijenja se važeći član 251. Zakona, a razlozi za izmjenu su identični kao kod člana 227a. Zakona i sadržani su u članu 45. ovog Nacrta.

Članom 56. Nacrta mijenja se član 252. Zakona, radi brzine i efikasnosti u postupanju, odluka revizijskog suda dostavlja se prvostepenom sudu preko drugostepenog suda.

Članom 57. Nacrta vrši se dopuna člana 255. Zakona kojim je regulirana obnova postupka. Intervencija u stavu 1. ovog člana jeste posljedica intervencije na zakonskom tekstu kojom se jasno razgraničavaju razlozi za isključenje i izuzeće postupajućeg sudije koji mogu biti od uticaja na donošenje zakonite odluke. Novim st. 6.7. i 8. jasno se preciziraju razlozi za obnovu, koji ukoliko se navedu u prijedlogu za ponavljanje svojim postojanjem jasno vode ka obnovi postupka.

Članom 58. Nacrta vrši se intervencija u članu 256. Zakona koja je posljedica predložene izmjene iz prethodnog člana.

Članom 59. Nacrta vrši se intervencija u članu 257. Zakona iz razloga navedenih u članu 60. Nacrta.

Članom 60. Nacrta, dodaje se novi član 261a. kojim se tačno precizira odbacivanje prijedloga za ponavljanje postupka, odnosno razlozi za odbacivanje i ko je ovlašten da donese rješenje ukoliko to propusti da učini prvostepeni sud. Ovo je norma kojom se važeći tekst upotpunjuje radi efikasnosti i preciznosti u postupanju sudova.

Članom 61. Nacrta vrši se dopuna zakonskog teksta u članu 263. stav 4. kojim se želi osigurati ustavna ravnopravnost građana pred sudom, odnosno o žalbi ne može odlučivati sudija koji je već učestvovao u donošenju žalbenog rješenja.

Članom 62. Nacrta zakonski tekst se proširuje novim članom 264a. Uvođenje ovog razloga za ponavljanje postupka ima višestruki značaj. Prije svega želi se omogućiti provedba konačnih presuda Evropskog suda za ljudska prava pred domaćim sudovima. Zatim, ova odredba će doprinijeti da se ne vode sporovi pred Evropskim sudom za ljudska prava u Strazburu, ako je sud donio odluku o istom ili sličnom pitanju protiv BiH. Ovom odredbom je preciziran mehanizam za zaštitu ljudskih prava i za zaštitu same države od odgovornosti za rad njenih organa.

Članom 63. Nacrta vrši se intervencija u stavu 2. člana 269. Zakona kojim je propisano kada se može odrediti mjera osiguranja. U praksi je primjetna dilema postupajućih sudova o obavezi davanja jemstva, pa se postavljalo pitanje da li je davanje jemstva kumulativan uslov uz uslove iz stava 1. ovog člana i kada protivna strana ne predloži davanje jemstva. Većinski stav sudske prakse je da nije, jer davanje jemstva nije takstativno navedeno u stavu 1., pa se u stavu 2. predlaže dodavanje riječi "a na prijedlog protivnika obezbjeđenja" kojim bi se ova dispozitivna norma pojačala.

Članom 64. Nacrta vrši se intervencija u članu 282. stav 3. Zakona i predlaže se da drugostepeni sud ima rok od 15 dana da odlučuje po žalbi koji teče od dana prijema spisa, a ne kako je u važećem tekstu od dostavljanja odgovora na žalbu

prvostepenom sudu ili isteka roka za podnošenje odgovora. Razlog je logičan i proizilazi iz višegodišnje prakse da postoji mogućnost isteka roka ukoliko prvostepeni sud ne dostavi spise na vrijeme, jer rok počinje teći prije dostavljanja spisa drugostepenom sudu.

Članom 65. Nacrta mijenja se član 285. Zakona. Naime istim su propisani razlozi za obustavu postupka određivanja mjere obezbjeđenja i ukidanje provedenih radnji. Precizira se da se u ovim slučajevima stavi van snage ranije izrečena mjera obezbjeđenja, jer isti sud, koji je donio rješenje o određivanju mjere obezbjeđenja mijenja svoju odluku, te je iz tih razloga predložena ova izmjena.

Članom 66. Nacrta dopunjuje se član 296. Zakona, a dopuna je predložena prije svega radi preciziranja teksta u smislu da je sudu nepoznato i prebivalište i boravište stranke u postupku (što trenutno nije razgraničeno), te radi poštivanja načela ravnopravnosti stranaka pred zakonom. Naime, postavljanjem privremenog zastupnika tužiocu pod istim uslovima kao i tuženom želi se obezbijediti potpuno ravnopravan položaj stranaka u postupku u uslovima kada tuženi želi da se sporni odnos riješi.

Članom 67. Nacrta dopunjuje se član 298. Zakona stavom 2. kojim se tačno precizira sadržaj oglasa o postavljenju privremenog zastupnika tuženom pod uslovima iz stava 1. navedenog člana.

Članom 68. Nacrta vrši se dopuna zakonskog teksta u članu 301. na način kojim se nastoji izvršiti unaprjeđenje provođenja parničnog postupka kvalitetnijim zastupanjem stranka. Naime, u praksi se pokazalo da izrazito veliki stepen srodstva sa strankom koja ga je ovlastila za punomoćnika je teško dokaziv u postupku što u velikom broju rezultira skriveno nadripisarstvo. Nadalje, dopunom teksta kojom se uvode zastupanja ovlaštenih lica pri sindikatu je razlog jako velikog broja postupaka u kojima se pojavljuju obespravljeni radnici, koji nisu u materijalnom stanju da plate stručnu pomoć niti su sposobni samostalno da istupaju pred sudom.

Članom 69. Nacrta zakonski tekst se proširuje članovima 301a. i 301b. kojim se želi unaprijediti provođenje parničnog postupka time da u parnicama u kojima se kao strana u postupku pojavljuje privredni subjekt, odnosno privredno društvo, a vrijednost predmeta spora prelazi 50.000 KM ono mora biti zastupano od strane stručne osobe. Značaj ove dopune je višestruk jer se pokazalo da se pred sudom nerijetko pojavljuju nestručne osobe, zatim u pitanju su složeniji sporovi, a samim tim želi se afirmirati i zapošljavanje mladih i edukovanih kadrova. Kvalitetnije zastupanje stranaka posebno je neophodno u postupcima po reviziji, pa je iz tog razloga precizirano zastupanje u članu 301b.

Članom 70. Nacrta vrši se izmjena u članu 310. Zakona, te se produžava rok od 15 na 30 dana u kojem je punomoćnik koji otkaže punomoć dužan da vrši radnje za osobu koja mu je dala punomoć. Razlog produženja roka jeste što se važeći rok od 15 dana pokazao kratkim za poduzimanje radnji i angažiranje novog punomoćnika, a i svi ostali rokovi za preduzimanje radnji u ovom Zakonu su 30 dana.

Članom 71. Nacrta mijenja se član 311. Zakona i predloženom izmjenom rješava se dilema koja se javlja u praksi, da li advokat, kao punomoćnik stranke koja je umrla u toku postupka, ima ovlaštenje da i dalje zastupa stranku, iako stranke više

nema. Stoga je predloženo rješenje u stavu 1. kojim se postupak prekida po sili zakona. Nasljednici se u tom slučaju pozivaju da ovlaste novu osobu koja će zastupati u postupku, a raniji punomoćnik može poduzimati samo one radnje koje ne trpe odlaganje.

Članom 72. Nacrta mijenja se stav 2. člana 312. Zakona na način da se tekst logički dopuni jer u praksi imamo provođenje kako stečajnog tako i likvidacionog postupka nad pravnim osobama, pa samim tim ova odredba se odnosi i na likvidacione dužnike, odnosno punomoć koja oni izdaju.

Članom 73. Nacrta vrši se korekcija u članu 316. Zakona i briše se dio teksta, iz čega se stavlja jasna obaveza naznake vrijednosti spora. Razlog ove izmjene jeste što sadašnja odredba daje mogućnost strankama na različito postupanje što se u praksi koristi kako bi se izbjegle određene obaveze. Naime, isto je rezultiralo različitom postupanju Vrhovnih sudova koji su u praksi ili odbacivali reviziju koja nema naznaku vrijednosti spora ili pak prihvatili obrazlažući je činjenicom da stranka ne smije da trpi posljedice tog propusta kada sud nije na vrijeme reagovao. Ovom izmjenom želi se ukazati na to da stranka dispozitivno određuje obim zaštite koji želi, odnosno da li želi da njegov predmet bude raspravljan pred Vrhovnim sudom koji je limitiran vrijednošću spora. Podrazumijeva se da se vrijednost statusnog spora ne može uvijek izraziti u novcu, a li vrijednost predmeta spora ne predstavlja uvijek novčanu protivvrijednost predmeta spora nego stranka time sebi obezbjeđuje pristup revizijskom sudu. Svrha ovog instituta jeste i određivanje naknade sudske takse koja se prikuplja i ulaže u budžet iz kojeg se finansira pravosuđe. Napominjemo da je ovaj princip prihvaćen i u uporednom zakonodavstvu.

Članom 74. Zakona vrši se izmjena u članu 325. Zakona obzirom na činjenicu da je reforma oružanih snaga već ranije izvršena.

Članom 75. Nacrta dopunjuje se član 330. Zakona i regulira se da povrat u pređašnje stanje nije dopušten ukoliko je u pitanju greška suda u primjeni odredaba ZPP-a jer se takva greška može ispraviti pravnim lijekovima. Sama svrha ovog instituta nije da se ispravljaju takve greške.

Članom 76. Nacrta vrši se dopuna u članu 332. Zakona, te se propisuje način postupanja suda ukoliko stranka koja je podnijela prijedlog za povrat u pređašnje stanje ne dođe na zakazano ročište. Prijedlog dopuna je identičan razlozima u slučaju kad tužilac ne dođe na pripremno ročište.

Članom 77. Nacrta vrši se korekcija u članu 333. Zakona, i mogućnost žalbe na rješenje kojim je usvojen prijedlog za povrat u pređašnje stanje se isključuje osim u slučajevima koji su decidno navedeni. Razlog tome je činjenica da stranka nema interesa da pobija navedeno rješenje osim ako je usvojen neblagovremen, nedozvoljen i neuredan prijedlog, te činjenica da su predložene izmjene kojim se uvodi žalba protiv presude zbog propuštanja. Također, ukoliko se prijedlog odbije svakako treba dozvoliti preispitivanje odluke.

Članom 78. Nacrta vrši se dopuna člana 337. zakonskog teksta kojim se regulira dostava pismena. Ovim dopunama želi se pojasniti zakonski tekst kojim se precizira obaveza postupanja osoba koje neposredno kontaktiraju sa učesnicima u postupku. Oni moraju dokazati svojstvo ovlaštene osobe za dostavu pismena.

Također mora se imati na umu da dostava sudskih pismena ima karakter specifičnosti i u svakodnevnom životu su izraženi problemi prilikom obavljanja ove obaveze suda od koje zavisi donošenje zakonite i pravilne odluke.

Članom 79. Nacrta se dopunjuje važeći zakonski tekst novim članovima 337a. i 337b. Naime, značaj dostave pismena je višestruk i isti je u neposrednoj vezi za sa efikasnošću rada suda i provođenju postupka iz tog razloga predlaže se uvođenje novog instituta „pismenog sporazuma stranaka o adresi dostave pismena“. Novim članom se precizira način postupanja i sklapanja sporazuma, a isti doprinosi povećanju sigurnosti dostave i efikasnosti postupka posebno u sporovima za naplatu komunalnih potraživanja i privrednim sporovima.

U članu 337b. se uvodi mogućnost dostave pismena putem pretinaca u sudovima, što je vrlo efikasno i doprinosi uštedi sredstava za poštanske usluge.

Članom 80. Nacrta vrši se dopuna člana 339. Zakona radi efikasnije dostave fizičkim licima, te ispunjenju uslova stvarnog učešća stranaka u postupku.

Članom 81. Nacrta briše se naziv odjeljka „Dostava putem pošte“ i član 344. Zakona kojim je propisano dostavljanje putem pošte. U praksi se pokazalo da pomenuti član proizvodi nejasnoće, te da postojanje istog praktično nema svrhu.

Članom 82. Nacrta vrši se intervencija u članu 345. Zakona, na način da se preciznijom jezičkom formulacijom konkretizira kome se pismeno dostavlja uz otklanjanje dileme o tome da li ista pravila važe za sve ovlaštene osobe koje vrše dostavljanje.

U stavu 2. briše se mogućnost dostavljanja kućepazitelju obzirom da se u praksi pokazalo neprovođivim zbog promjene u organizaciji rada i imenovanja kućepazitelja. Vrlo često te osobe su nepoznate.

U stavu 4. nije izvršena suštinska izmjena, nego se precizno formulira da je dostava neuredna ukoliko je izvršena protivniku učesnika u parnici. Iz važeće formulacije da se zaključiti da je neuredna, ali proizilazi da dostavljač mora znati da je u pitanju dostavljanje suprotnoj stranci.

Članom 83. Nacrta predloženo je brisanje stava 2. člana 346. Zakona iz razloga što se ovim stavom nepotrebno opterećuju sudovi. Naime, u praksi se pokazalo da se teško može dokazati da je obavještenje koje propisuje ovaj stav uručeno ili došlo do lica kome se treba izvršiti dostava, a u stavu 3. je jasno definirano kada će se smatrati da je dostavljanje pismena izvršeno.

Članom 84. Nacrta predložena je izmjena člana 348. Zakona iz razloga potrebe usklađivanja sa predloženom izmjenom iz člana 339. Zakona, u pogledu dostavljanja pismena fizičkim osobama. U stavu 3. vrši se razgraničenje na način da se jasno precizira kada je potrebno postavljanje privremenog zastupnika iz člana 296. stav 2. i 4. Zakona, odnosno kada su ispunjeni uslovi za dostavljanje putem oglasne ploče suda, te oglasa u dnevnim novinama u pogledu dostavljanja tužbe na odgovor.

Stav 6. pokazao s nepotrebim jer je utvrđeno da osoba kojoj se dostavljanje ima izvršiti ne stanuje na adresi poznatoj sudu, pa je sasvim nelogično slati obavještenje na tu adresu. U stavu 7. propisuje se sankcija za predujmljivanje troškova objavljivanja što do sada nije bio slučaj, a vrši se objava na zahtjev tužioca.

Članom 85. Nacrta izvršene su značajne izmjene člana 349. Zakona iz razloga neefektivnosti pojedinih važećih odredaba i pojeftinjenja postupka. Naime, vrlo često se dešava da pojedine pravne osobe samo fiktivo egzistiraju na datoj adresi. Također, odgovornost za to treba da snosi stranka u postupku, pa je predložena dostava putem oglasne ploče suda sasvim dovoljna za pravilno uručenje pismena, jer oglašavanje u dnevnim novinama proizvodi troškove za sud i budžet koji vrlo često ne mogu da se nadoknade.

Članom 86. Nacrta mijenja se naziv glave u zakonskom tekstu, jer se predlažu značajne izmjene zakonskog teksta u pogledu razlikovanja izuzeća i isključenja postupajućeg sudije.

Članom 87. Nacrta vrši se potpuna izmjena člana 357. Zakona, iz razloga što u važećim odredbama nisu razgraničeni razlozi koji po općim mjerilima su bitni da samim svojim postojanjem dovode u sumnju nepristranost rada postupajućeg sudije (isključenje) u odnosu na razloge koji u konkretnom slučaju mogu dovesti u pitanje objektivnost rada sudije (izuzeće). Prvi razlozi su takve prirode da sudija ne može da vrši sudijsku dužnost u konkretnom predmetu ukoliko oni postoje, a drugi razlozi moraju biti preispitani.

Članom 88. Nacrta vrši se korekcija člana 358. Zakona u skladu sa izmjenom predloženom u prethodnom članu, te se precizno regulira način postupanja stranaka i sadržaj zahtjeva za izuzeće i isključenje. Ovim se želi spriječiti odugovlačenje postupka i zloupotreba ovog instituta.

Članom 89. Nacrta zakonski tekst se proširuje novim članom 358a. koji je proizvod prethodno predloženih izmjena u čl. 357. i 358., a regulira se način postupanja sudije i vijeća sudija po dostavljenom zahtjevu za izuzeće, odnosno isključenje. Ovim članom se regulira kada je zahtjev nedopušten i kako postupiti kada isti nije blagovremen, nije dopušten i kada je nepotpun, te zavisno od faze postupka kako će sudija postupiti.

Članom 90. Nacrta mijenja se zakonski tekst u članu 359. i precizira se procedura i nadležnost za postupanje po zahtjevu stranke za izuzeće, odnosno isključenje sudije. Ova intervencija je nužna zbog razgraničenja razloga za izuzeće i isključenje koji su uvedeni ovim tekstom.

Članom 91. Nacrta proširuje se član 360. Zakona na način da se precizno razgraničava postupanje sudije i ovlaštenja za poduzimanje radnji u predmetu, u slučaju kad je podnesen zahtjev za njegovo izuzeće i zahtjev za njegovo isključenje.

Članom 92. Nacrta uvodi se novi član Zakona, 360a. i jasno se reguliraju posljedice isključenja, odnosno izuzeća sudije. Ovim članom se propisuje pravna sudbina radnji koje je preduzeo isključeni, odnosno izuzeti sudija, što je vezano i za prethodni član Nacrta, a suština oba ova člana jeste da se onemogućiti sudiji donošenje bilo odluke dok ne bude donesena odluka o zahtjevu za isključenje, odnosno izuzeće, tj. propisuje se ukidanje radnji kada se radi o pozitivnoj odluci po zahtjevu stranke.

Članom 93. Nacrta proširuje se važeći član 362. Zakona, kojim se regulira mogućnost učestvovanja više lica u parnici takozvani suparničari. Novim stavom 3. Želi se postići ravnopravnost svih stranaka u postupku jer se postojećim rješenjem

tuženi dovodi u teži položaj. Stupanjem novog tužioca u parnicu, u određenoj fazi tuženi je uskraćen za određene radnje prema novom tužiocu, pa se iz tog razloga traži njegova saglasnost.

Članom 94. Nacrta vrši se korekcija zakonskog teksta u članu 363. Zakona i ista predstavlja dopunu zakonskog teksta koja u praktičnom smislu precizira da eventualni tužbeni zahtjev ne može biti predmetom rasprave sve dok primarni zahtjev ne bude pravomoćno riješen.

Članom 95. Nacrta dopunjava se zakonski tekst u članu 371. stav 3. na način da se daje mogućnost umješaću da uloži pravni lijek protiv odluke suda s tim da se stranka kojoj se pridružio izričito ne protivi. Ovim se otklanja dilema oko pitanja da li umješać može podnijeti pravni lijek na sudsku odluku i u slučaju kada to nije učinila stranka kojoj se pridružio.

Članom 96. Nacrta proširuje se zakonski tekst novim članom 371a. kojim se regulira takozvano "intervencijsko dejstvo presude". Naime, ovom dopunom se regulira odnos u naknadnom sporu koji se može odvijati između umješaća i stranke kojoj se pridružio. U eventualnoj kasnijoj parnici presuda iz ranije parnice, koju je izgubila stranka kojoj se umješać pridružio, proizvodi određena pravna dejstva kada se stranka na nju pozove. U tom slučaju bivši umješać ne može obarati činjenični supstrat i pravno shvatanje suda iz ranije parnice obzirom da je sud vezan i za činjeničnu i pravnu ocjenu stanja stvari iz prethodne presude, a umješać ke u toj parnici mogao svojim radnjama uticati na ishod parnice. Intervencijsko dejstvo presude umješać može otkloniti samo pod uslovima propisanim Zakonom.

Članom 97. Nacrta vrši se dopuna zakonskog teksta u članu 372. dodavanjem stava 3. Naime, istim se regulira obavještenje trećeg lica o parnici, a priroda materijalno pravnog odnosa između stranke i trećeg lica koje se obavještava je takva da može doći do intervencijskog dejstva presude. Treće lice ima mogućnost da se pridruži jednom od parničara ili da pristupi kao umješać, pa je iz tog razloga predložena dopuna kako se ne bi dodavao novi član koji bi suštinski bio identičan predloženom članu 371a.

Članom 98. Nacrta dopunjuje se zakonski tekst novim članovima 375a. 375b i 375c. kojima se uvodi mogućnost tonskog snimanja ročišta. Predloženim članovima se regulira način postupanja suda prilikom provođenja tonskog snimanja, a svrha je unapređenje sudskog postupka i vjerodostojnost dokaznog postupka.

Članom 99. Nacrta mijenja se naziv glave XXXIII obzirom da se predloženim izmjenama sadržaj ove glave Zakona proširuje.

Članom 100. Nacrta vrši se korekcija zakonskog teksta u članu 378. na način da se regulira prekid postupka u svakom slučaju kada stranka umre ili izgubi parničnu sposobnost. Naime, neprihvatljivo je da punomoćnik zastupa stranku poslije njene smrti, pa se nerijetko dešava da okonča parnicu, a da njeni zakonski nasljednici sa time nisu upoznati ili pak ne znaju ni da je vođen postupak. Samim tim otklanjaju se mnoge zloupotrebe, a predmetna izmjena je obrazložena i u predloženim izmjenama člana 311.

Članom 101. Nacrta zakonski tekst se proširuje novim čl. 382a. i 382b. kojima se regulira zastoj i obustava postupka. Zastoj postupka je neophodan u svim

slučajevima kada ga Zakon propisuje na primjer čl. 89.stav 3. (kod zaključenja sudske nagodbe) i sl., te se regulira rad suda u navedenoj pravnoj situaciji.

Obustava postupka je neophodna kada stranka umre a postupak se vodi o zaštiti prava koja su neprenosiva, takozvana strogo lična prava. Predloženim članom se regulira postupanje suda u takvoj situaciji.

Članom 102. Nacrta vrši se korekcija člana 395. Zakona i predloženom izmjenom se zakonski tekst usklađuje sa onim koji je bio u prvobitnom obliku prije izmjena i dopuna iz 2006. godine. Na isti način je regulirano ovo pitanje i u RS-u.

Članom 103. Nacrta vrši se korekcija u članu 429. Zakona, a u cilju ostvarenja brže i efikasnije sudske zaštite. Predlaže se podizanje iznosa na 5.000,00KM, kojim se određuje vrijednost predmeta kao spora male vrijednosti. Poznato je da ova vrsta sporova ima određene specifičnosti u provođenju postupka koje se ogledaju u rokovima i pravu na pravni lijek, što doprinosi ubrzanju postupka.

Članom 104. Nacrta korigira se zakonski tekst u članu 432., a korekcija prati predloženu izmjenu iz prethodnog člana.

Članom 105. Nacrta, iza člana 453.uvodi se nova glava Zakona pod nazivom "Tužba za zaštitu kolektivnih interesa".Ova dopuna zakonskog teksta vrši se u dijelu posebnih postupaka. Navedenom tužbom bi se omogućilo određenim udruženjima, tijelima, ustanovama, strankama ili drugim organizacijama koje su osnovane u skladu sa zakonom, a koje se u sklopu svoje registrirane ili propisane djelatnosti bave zaštitom zakonom utvrđenih kolektivnih interesa i prava, da pravnu zaštitu traže pred sudom u skladu sa standardima Evropske unije. Ova tužba bi svoju primjenu našla naročito u antidiskriminirajućim sporovima (Zakon o zaštiti od diskriminacije), sporovima za zaštitu potrošača, životne sredine, malog i srednjeg poduzetništva i sl. Praktično gledano ovim odredbama se procesno prati razvoj zaštite određenih prava u materijalnom smislu. Najjednostavniji primjer iz svakodnevnice je svakako zaštita okoline. Predložene odredbe sadrže način postupanja suda po navdenoj tužbi.

IV - FINANSIJSKA SREDSTVA POTREBNA ZA PROVEDBU OVOG ZAKONA

Za provođenje ovog zakona nije potrebno obezbijediti dodatna novčana sredstva u Budžetu Federacije Bosne i Hercegovine.

ZAKON O PARNIČNOM POSTUPKU **(odredbe koje se mijenjaju)**

Član 2.

(1) U parničnom postupku sud odlučuje u granicama zahtjeva koji su stavljeni u postupku.

(2) Sud u postupku primjenjuje materijalno pravo po vlastitoj ocjeni i nije vezan za navode stranaka u pogledu materijalnog prava.

Član 7.

(1) Stranke su dužne iznijeti sve činjenice na kojima zasnivaju svoje zahtjeve i izvoditi dokaze kojima se utvrđuju te činjenice.

(2) Sud je ovlašten utvrditi i činjenice koje stranke nisu iznijele, ako iz rezultata rasprave i dokazivanja proizilazi da stranke idu za tim da raspolažu zahtjevima kojima ne mogu raspolagati (član 3. stav 2.).

Član 10.

Sud je dužan provesti postupak bez odugovlačenja i sa što manje troškova, te onemogućiti svaku zloupotrebu prava koja strankama pripadaju u postupku.

Član 16.

(1) Sud u toku cijelog postupka, po službenoj dužnosti pazi da li rješavanje spora spada u sudsku nadležnost.

(2) Kad sud u toku postupka utvrdi da za rješavanje spora nije nadležan sud nego neki drugi organ vlasti, oglasit će se nenadležnim, ukinuti provedene radnje u postupku i odbaciti tužbu.

(3) Kad sud u toku postupka utvrdi da za rješavanje spora nije nadležan sud u Federaciji Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: Federacija), po službenoj dužnosti će se proglasiti nenadležnim, ukinut će provedene radnje u postupku i odbaciti tužbu.

Član 17.

(1) Svaki sud tokom cijelog postupka, po službenoj dužnosti pazi na svoju stvarnu nadležnost.

(2) Ako je tuženi već dao odgovor na tužbu, viši sud prvog stepena se ne može ni u povodu prigovora, ni po službenoj dužnosti oglasiti stvarno nenadležnim za predmete iz nadležnosti nižeg suda prvog stepena.

Član 25.

U pogledu nadležnosti sudova u Federaciji u postupcima u kojima je stranka stranac koji uživa pravo imuniteta u Bosni i Hercegovini, strana država ili međunarodna organizacija, važe pravila međunarodnog prava.

Nadležnost u sporovima radi zaštite prava na osnovu jemstva proizvođača

Član 33.

Za suđenje u sporovima za zaštitu prava na osnovu pismenog jemstva protiv proizvođača koji je jemstvo dao, nadležan je, osim suda opće mjesne nadležnosti za tuženog, i sud opće mjesne nadležnosti za prodavca koji je pri prodaji stvari uručio kupcu pismeno jemstvo proizvođača.

Član 53.

(1) Parnični postupak se pokreće tužbom.

(2) Tužba mora sadržavati:

1) osnovu za nadležnost suda,

2) određen zahtjev u pogledu glavne stvari i sporednih potraživanja (tužbeni zahtjev),

3) činjenice na kojima tužilac zasniva tužbeni zahtjev,

4) dokaze kojima se utvrđuju te činjenice,

5) naznaku vrijednosti spora,

6) pravni osnov tužbenog zahtjeva i

7) druge podatke koje u skladu s odredbama člana 334. ovog zakona mora imati svaki podnesak.

(3) Sud nije vezan za pravni osnov tužbenog zahtjeva.

(4) Sud će postupiti po tužbi i kad tužilac nije naveo pravni osnov tužbenog zahtjeva.

2. Tužba za utvrđenje

Član 54.

(1) Tužilac može u tužbi tražiti da sud samo utvrdi postojanje, odnosno nepostojanje nekog prava ili pravnog odnosa, ili istinitost, odnosno neistinitost neke isprave.

(2) Takva se tužba može podići kad je to posebnim propisima predviđeno ili, kad tužilac ima pravni interes da sud utvrdi postojanje, odnosno nepostojanje nekog prava ili pravnog odnosa ili istinitost, odnosno neistinitost neke isprave prije dospelosti zahtjeva za činidbu iz istog odnosa.

(3) Ako odluka o sporu zavisi o tome postoji li ili ne postoji neki pravni odnos koji je tokom parnice postao sporan, tužilac može pored postojećeg zahtjeva istaknuti i tužbeni zahtjev da sud utvrdi da takav odnos postoji, odnosno da ne postoji, ako je sud pred kojim parnica teče nadležan za takav zahtjev.

(4) Isticanje zahtjeva prema odredbi stava 3. ovog člana neće se smatrati preinakom tužbe.

3. Isticanje više tužbenih zahtjeva u jednoj tužbi

4. Preinaka tužbe

Član 56.

(1) Preinaka tužbe jeste promjena istovjetnosti zahtjeva, povećanje postojećeg ili isticanje drugog zahtjeva uz postojeći.

(2) Tužba nije preinačena ako je tužilac promijenio pravnu osnovu tužbenog zahtjeva, ako je smanjio tužbeni zahtjev ili ako je promijenio, dopunio ili ispravio pojedine navode.

Član 58.

(1) Tužilac može, u roku iz člana 57. ovog zakona, svoju tužbu preinačiti i tako da umjesto prvobitnog tuženog tuži drugu osobu.

(2) Za preinaku tužbe prema stavu 1. ovog člana potreban je pristanak osobe koja treba da stupa u parnicu umjesto prvobitnog tuženog. Ako se prvobitni tuženi već upustio u raspravljanje o glavnoj stvari, potreban je i njegov pristanak.

(3) Osoba koja stupa u parnicu umjesto prvobitnog tuženog mora primiti parnicu u onom stanju u kojem se ona nalazi u trenutku kad u nju stupa.

5. Povlačenje tužbe

Član 59.

(1) Tužilac može povući tužbu bez pristanka tuženog prije nego što je tužba dostavljena tuženom. Tužba se može povući i nakon dostave tuženom, sve do zaključenja glavne rasprave, ako tuženi na to pristane. Ako se tuženi u roku od osam dana od dana obavijesti o povlačenju tužbe ne izjasni o tome, smatrat će se da je pristao na povlačenje.

(2) Povučena tužba smatra se kao da nije ni bila podnesena i može se ponovo podnijeti.

Član 71.

(1) U odgovoru na tužbu, tuženi će istaći moguće procesne prigovore i izjasniti se da li priznaje ili osporava postavljeni tužbeni zahtjev, te navesti i druge podatke koje u skladu s odredbama člana 334. ovog zakona mora imati svaki podnesak.

(2) Ako tuženi osporava tužbeni zahtjev, odgovor na tužbu mora sadržati i razloge iz kojih se tužbeni zahtjev osporava, činjenice na kojima tuženi zasniva svoje navode, dokaze kojima se utvrđuju te činjenice, te pravni osnov za navode tuženog.

Član 73.

Kad utvrdi da je odgovor na tužbu nerazumljiv ili nepotpun, sud će radi otklanjanja tih nedostataka postupiti u skladu s odredbom člana 336. ovog zakona.

Član 83.

(1) Ako pred istim sudom teče više parnica između istih osoba ili u kojim je ista osoba protivnik raznih tužilaca ili raznih tuženih, sud može, uz saglasnost stranaka, rješenjem spojiti sve te parnice radi zajedničkog raspravljanja, ako bi se time ubrzalo raspravljanje ili smanjili troškovi. Za sve spojene parnice sud će donijeti zajedničku presudu.

(2) Sud može, uz saglasnost stranaka, odrediti da se odvojeno raspravlja o pojedinim zahtjevima iz iste tužbe, te će nakon završetka odvojenog raspravljanja donijeti posebne odluke o tim zahtjevima.

(3) Rješenja iz st. 1. i 2. ovog člana mogu se, u pravilu, donijeti najkasnije na pripremnom ročištu ili do početka glavne rasprave, ako pripremno ročište nije održano.

(4) Protiv rješenja iz st. 1 i 2. ovog člana nije dopuštena posebna žalba.

Član 87.

Stranke mogu zaključiti nagodbu o predmetu spora u toku cijelog postupka (sudska nagodba).

Član 92.

(1) Sudska nagodba može se pobijati samo tužbom.

(2) Sudska nagodba se može pobijati ako je zaključena u zabludi ili pod uticajem prinude ili prevare.

(3) Tužba iz stava 1. ovog člana se može podnijeti u roku od tri mjeseca od dana saznanja za razloge pobijanja, a najkasnije u roku od pet godina od dana zaključenja sudske nagodbe.

Član 99.

(1) Glavna rasprava se odvija slijedećim redom:

- 1) Tužilac ukratko izlaže sva bitna pitanja iz tužbe, uključujući izvođenje dokaza čitanjem isprava;
- 2) Tuženi ukratko izlaže odgovor na tužbu i daje odgovor na bitne navode tužioca iz tačke 1. ovog stava;
- 3) Ako je stavljen prijedlog za izvođenje dokaza saslušanjem stranaka, saslušavaju se stranke, i to prvo tužilac, a zatim tuženi;
- 4) Saslušavaju se svjedoci, i to prvo svjedoci tužioca, a zatim svjedoci tuženog;
- 5) Izvode se ostali dokazi, uključujući i vještačenje;
- 6) Nakon izvođenja svih dokaza, obje stranke, počevši od tužioca, imaju pravo da se obrate sudu završnim izlaganjem, kojim se rezimiraju pravni i činjenični aspekti predmeta;
- 7) Sud može dopustiti tužiocu da se ukratko izjasni na završno izlaganje tuženog;
- 8) Ako je tužiocu dopušteno da se izjasni na završno izlaganje tuženog, i tuženi će imati pravo da se ukratko izjasni na konačne navode tužioca.

(2) Izuzetno, sud može odrediti redoslijed odvijanja glavne rasprave drugačiji od redoslijeda predviđenog u stavu 1. ovog člana.

Član 103.

Stranke iznose i svoja pravna shvaćanja koja se odnose na predmet spora.

Član 112.

(1) Sud može, na prijedlog stranke, odložiti započeto ročište (odlaganje ročišta) samo iz slijedećih razloga:

- 1) ako bez krivnje stranke koja predlaže odlaganje ročišta na ročištu nije moguće izvesti neki od dokaza čije je izvođenje određeno, a koji je važan za pravilno donošenje odluke;
- 2) ako obje stranke predlažu odlaganje radi pokušaja mirnog rješenja spora ili zaključenja sudske nagodbe.

(2) Stranka može samo jednom tražiti odlaganje ročišta iz istog razloga.

(3) Kad se ročište odloži, sud će prisutnima odmah saopćiti mjesto i vrijeme novog ročišta. Sud nije dužan o mjestu i vremenu novog ročišta obavijestiti stranku koja nije bila prisutna na odloženom ročištu, a bila je uredno obaviještena.

Član 114.

Na novom ročištu zakazanom nakon odlaganja rasprave, radnje koje su već provedene ponovo se provode samo ako se ročište drži pred novim sudijom ili ako sud smatra da je to neophodno za pravilno donošenje presude.

Član 115.

(1) Ročište za glavnu raspravu se ne može odgoditi niti odložiti na neodređeno vrijeme.

(2) Ročište za glavnu raspravu ne može se odgoditi ili odložiti duže od 30 dana, osim u slučaju iz člana 129. ovog zakona.

(3) Sudija je o svakoj odgodi, odnosno odlaganju ročišta dužan obavijestiti predsjednika suda. Predsjednik suda vodi evidenciju o odgodama i odlaganjima ročišta za svakog sudiju pojedinačno.

(4) Prilikom odgode, odnosno odlaganja ročišta sud će datum održavanja novog ročišta, u pravilu, odrediti uz prethodnu konsultaciju sa strankama.

(5) Kada odgodi ili odloži ročište, sud je dužan poduzeti sve radnje koje mu stoje na raspolaganju kako bi se do slijedećeg ročišta otklonili uzroci koji su doveli do odgode odnosno odlaganja, te kako bi se na tom ročištu rasprava mogla zaključiti.

(6) Protiv rješenja suda kojim se odgađa ili odlaže ročište ili rješenja kojim se odbijaju prijedlozi stranaka za odgodu, odnosno odlaganje ročišta, nije dopuštena posebna žalba.

Član 124.

Sud će naložiti strankama da izvedu i one dokaze koji su bitni za donošenje odluke, a koje stranke nisu predložile, ako utvrdi da stranke idu za tim da raspoložu zahtjevima kojima ne mogu raspolagati u smislu člana 3. stav 2. ovog zakona.

3. Isprave

Član 132.

(1) Isprava koju je u propisanom obliku izdao organ vlasti u granicama svoje nadležnosti, te isprava koju je u takvom obliku izdala pravna osoba u vršenju javnog ovlaštenja koje joj je povjereno zakonom ili propisom zasnovanim na zakonu (javna isprava), dokazuje istinitost onoga što se u njoj potvrđuje ili određuje.

(2) Istu dokaznu snagu imaju i druge isprave koje su posebnim propisima u pogledu dokazne snage izjednačene s javnim ispravama.

(3) Dopušteno je dokazivati da su u javnoj ispravi neistinito utvrđene činjenice ili da je isprava nepravilno sastavljena.

(4) Ako se posumnja u autentičnost isprave, stranka može tražiti da sud traži da se o tome izjasni organ, odnosno pravna osoba od kojega bi ona trebalo da potječe.

Član 164.

Sud će odlučiti da se sasluša samo jedna stranka, ako druga stranka uskrati davanje iskaza ili se ne odazove pozivu suda.

Član 183.

(1) Protiv presude zbog propuštanja nije dopuštena žalba, ali tuženi može podnijeti prijedlog za povrat u prijašnje stanje u skladu s odredbama ovog zakona.

(2) Blagovremeno podnesen prijedlog iz stava 1. ovog člana, sprečava da presuda zbog propuštanja postane pravomoćna.

(3) Ako prijedlogu tuženog iz stava 1. ovog člana bude udovoljeno, tuženi će podmiriti sve opravdane troškove postupka koji su nastali do donošenja presude zbog propuštanja.

Član 191.

(1) Pismeno izrađena presuda mora imati uvod, izreku, obrazloženje i uputstvo o pravu na izjavljivanje pravnog lijeka protiv presude.

(2) Uvod presude sadrži: naziv suda, ime i prezime sudije, ime i prezime i prebivalište, odnosno boravište stranaka, njihovih zastupnika i punomoćnika, kratku oznaku predmeta spora i njegovu vrijednost, dan zaključenja glavne rasprave, naznaku stranaka, njihovih zastupnika i punomoćnika koji su toj raspravi bili prisutni, te dan kad je presuda donesena.

(3) Izreka presude sadrži odluku o usvajanju ili odbijanju pojedinih zahtjeva koji se tiču glavne stvari i sporednih traženja, te odluku o postojanju ili nepostojanju potraživanja istaknutog radi prebijanja.

(4) U obrazloženju sud će izložiti: zahtjeve stranaka i njihove navode o činjenicama na kojima se ti zahtjevi zasnivaju, dokaze i ocjenu dokaza, kao i propise na kojima je sud zasnovao presudu.

(5) U obrazloženju presude zbog propuštanja, presude na osnovu priznanja ili presude na osnovu odricanja, iznijet će se samo razlozi koji opravdavaju donošenje takvih presuda.

f) Dopunska presuda

Član 192.

(1) Ako je sud propustio da odluči o dijelu zahtjeva ili o svim zahtjevima o kojima se mora odlučiti presudom, a koji su već raspravljeni, stranka može u roku od 30 dana od prijema presude predložiti parničnom sudu da se presuda dopuni.

(2) Neblagovremeni ili neosnovani prijedlog za dopunu presude odbacit će odnosno odbiti sud bez održavanja ročišta.

c) Razlozi zbog kojih se presuda može pobijati

Član 208.

(1) Presuda se može pobijati:

1) zbog povrede odredaba parničnog postupka;

2) zbog pogrešno ili nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja;

3) zbog pogrešne primjene materijalnog prava.

(2) Presuda na osnovu priznanja i presuda na osnovu odricanja mogu se pobijati zbog povrede odredaba parničnog postupka ili zbog toga što je izjava o priznanju, odnosno o odricanju data u zabludi ili pod uticajem prisile ili prevare.

Član 209.

Povreda odredaba parničnog postupka postoji ako sud u toku postupka nije primijenio ili je nepravilno primijenio koju odredbu ovog zakona, a to je bilo od uticaja na donošenje zakonite i pravilne presude.

Član 213.

(1) Neblagovremenu, nepotpunu ili nedopuštenu žalbu, odbacit će rješenjem prvostepeni sud bez održavanja ročišta.

(2) Žalba je neblagovremena ako je podnesena nakon protoka zakonskog roka za njeno podnošenje.

(3) Žalba je nedopuštena ako je žalbu podnijela osoba koja nije ovlaštena za podnošenje žalbe, ili osoba koje se odrekla ili je odustala od žalbe, ili ako osoba koja je podnijela žalbu nema pravnog interesa za podnošenje žalbe.

Član 215.

(1) Nakon prijema odgovora na žalbu ili nakon protoka roka za odgovor na žalbu, prvostepeni sud će žalbu i odgovor na žalbu, ako je podnesen, sa svim spisima dostaviti drugostepenom sudu najkasnije u roku od osam dana.

(2) Ako žalitelj tvrdi da su u prvostepenom postupku povrijeđene odredbe parničnog postupka, sudija prvostepenog suda dat će objašnjenje u povodu navoda žalbe koji se tiču tih povreda, a prema potrebi će provjeriti istinitost tih navoda u žalbi.

Član 216.

(1) Kad spisi po žalbi stignu drugostepenom sudu, određuje se sudija izvjestitelj.

(2) Sudija izvjestitelj može, prema potrebi, od prvostepenog suda pribaviti izvještaj o povredama odredaba parničnog postupka i zatražiti da se radi utvrđivanja tih povreda provedu provjere.

Član 217.

(1) Drugostepeni sud odlučuje o žalbi u sjednici vijeća ili na osnovu održane rasprave.

(2) Drugostepeni sud će zakazati raspravu kada ocijeni da je radi pravilnog utvrđivanja činjeničnog stanja potrebno pred drugostepenim sudom utvrditi nove činjenice ili izvesti nove dokaze ili ponovo izvesti već izvedene dokaze, kao i kada ocijeni da je zbog povrede odredaba parničnog postupka u prvostepenom postupku potrebno održati raspravu pred drugostepenim sudom.

(3) Drugostepeni sud održat će sjednicu vijeća, odnosno raspravu, u roku od 45 dana nakon što od prvostepenog suda primi spise po žalbi.

(4) Drugostepeni sud će donijeti odluku u roku od 30 dana od dana održavanja sjednice vijeća na kojoj je odlučeno o žalbi, odnosno, ako je održana rasprava, u roku od 30 dana od dana zaključenja rasprave.

e) Granice ispitivanja prvostepene presude

Član 221.

Drugostepeni sud ispituje prvostepenu presudu u onom dijelu u kojem se pobija žalbom, u granicama razloga navedenih u žalbi, pazeći po službenoj dužnosti na primjenu materijalnog prava i povrede odredaba parničnog postupka koje se odnose na stranačku sposobnost i zastupanje.

Član 224.

Drugostepeni sud može u sjednici vijeća ili na osnovu održane rasprave:

- 1) odbaciti žalbu kao neblagovremenu, nepotpunu ili nedopuštenu;
- 2) odbiti žalbu kao neosnovanu i potvrditi prvostepenu presudu;
- 3) ukinuti prvostepenu presudu i uputiti predmet prvostepenom sudu na ponovno suđenje;
- 4) ukinuti prvostepenu presudu i odbaciti tužbu, ili
- 5) preinačiti prvostepenu presudu.

Član 225.

Neblagovremenu, nepotpunu ili nedopuštenu žalbu odbacit će drugostepeni sud rješenjem, ako to nije učinio prvostepeni sud.

Član 227.

(1) Drugostepeni sud će u sjednici vijeća ili na osnovu održane rasprave rješenjem ukinuti prvostepenu presudu i predmet vratiti istom prvostepenom sudu radi održavanja nove glavne rasprave, ako utvrdi da postoji jedan od slijedećih razloga iznesenih u žalbi:

- 1) ako je protivno odredbama ovog zakona sud donio presudu na osnovu priznanja ili presudu na osnovu odricanja;

2) ako kojoj stranci nezakonitim postupanjem, a osobito propuštanjem dostave nije dana mogućnost da raspravlja pred sudom, a to je postupanje bilo od uticaja na donošenje zakonite i pravilne presude;

3) ako je sud donio presudu bez glavne rasprave;

4) ako je presudu donio sudija koji se po zakonu mora izuzeti.

(2) Ako drugostepeni sud utvrdi da je u postupku pred prvostepenim sudom odlučeno o zahtjevu koji nije u sudskoj nadležnosti ili o zahtjevu o kome već teče parnica ili o kojem je već prije pravomoćno presuđeno ili koga se tužilac odrekao ili o kojem je već zaključena sudska nagodba, ukinut će prvostepenu presudu i odbaciti tužbu.

(3) Ako drugostepeni sud utvrdi da je u prvostepenom postupku kao tužilac ili tuženi sudjelovala osoba koja ne može biti stranka u postupku ili ako stranku u postupku koja je pravna osoba nije zastupala ovlaštena osoba ili ako parnično nesposobnu stranku nije zastupao zakonski zastupnik, ili ako zakonski zastupnik odnosno punomoćnik stranke nije imao potrebna ovlaštenja za vođenje parnice, odnosno obavljanje pojedinih radnji u postupku, ako vođenje parnice, odnosno obavljanje pojedinih radnji u postupku nije bilo naknadno odobreno, s obzirom na prirodu povrede ukinut će prvostepenu presudu i vratiti predmet nadležnom prvostepenom sudu ili će ukinuti prvostepenu presudu i odbaciti tužbu.

(4) Kad drugostepeni sud ukine presudu prvostepenog suda i predmet vrati istom sudu na ponovno suđenje, može narediti da se nova glavna rasprava održi pred drugim sudijom.

(5) U obrazloženju rješenja kojim se prvostepena presuda ukida treba navesti koje su odredbe parničnog postupka povrijeđene i u čemu se povrede sastoje.

Član 229.

Drugostepeni sud će, u sjednici vijeća ili na osnovu održane rasprave, presudom preinačiti prvostepenu presudu, ako utvrdi da postoji jedan od slijedećih razloga iznesenih u žalbi:

1) ako je utvrdio da postoji povreda odredaba parničnog postupka, osim u slučajevima iz člana 227. ovog zakona;

2) ako je u sjednici vijeća drugačijom ocjenom isprava i posredno izvedenih dokaza već izvedenih pred prvostepenim sudom utvrdio drugačije činjenično stanje nego što je ono u prvostepenoj presudi;

3) ako je nakon održane rasprave, na osnovu novih dokaza ili ponovnog izvođenja već izvedenih dokaza, utvrdio drugačije činjenično stanje nego što je ono u prvostepenoj presudi;

4) ako smatra da je činjenično stanje u prvostepenoj presudi pravilno utvrđeno, ali da je prvostepeni sud pogrešno primijenio materijalno pravo;

5) ako je utvrdio da je prvostepenom presudom prekoračen tužbeni zahtjev.

Član 232.

Drugostepeni sud dostavit će svoju odluku strankama i drugim zainteresovanim osobama, kao i sudu prvog stepena.

2. Žalba protiv rješenja

IX - VANREDNI PRAVNI LIJEKOVI

1.Revizija

Član 237.

(1) Stranke mogu izjaviti reviziju protiv pravomoćne presude donesene u drugom stepenu u roku od 30 dana od dana dostave prepisa presude.

(2) Revizija nije dopuštena ako vrijednost pobijanog dijela pravomoćne presude ne prelazi 10.000 konvertibilnih maraka.

(3) Izuzetno, Vrhovni sud Federacije može dopustiti reviziju u svim predmetima, ako ocijeni da bi odlučivanje po reviziji bilo od značaja za primjenu prava u drugim slučajevima.

Član 241.

Revizijski sud ispituje pobijanu presudu samo u onom dijelu u kojemu se ona pobija revizijom, u granicama razloga navedenih u reviziji, pazeći po službenoj dužnosti na primjenu materijalnog prava i povrede odredaba parničnog postupka koje se odnose na stranačku sposobnost i zastupanje.

Član 244.

Neblagovremenu ili nepotpunu reviziju, odbacit će rješenjem prvostepeni sud, bez održavanja ročišta.

Član 247.

(1) Nedopuštenu reviziju odbacit će revizijski sud rješenjem, kao i neblagovremenu ili nepotpunu reviziju, ako to, u granicama svojih ovlaštenja, nije učinio prvostepeni sud.

(2) Revizija je nedopuštena ako ju je izjavila osoba koja nije ovlaštena na podnošenje revizije, ili osoba koja je odustala od revizije, ili ako osoba koja je izjavila reviziju nema pravni interes za podnošenje revizije ili ako je revizija izjavljena protiv presude protiv koje se po zakonu ne može podnijeti.

Član 248.

Revizijski sud će presudom odbiti reviziju kao neosnovanu, ako utvrdi da ne postoje razlozi zbog kojih je revizija izjavljena.

Član 249.

(1) Ako utvrdi da postoji povreda odredaba parničnog postupka zbog koje se revizija može izjaviti, osim povreda određenih u st. 2. i 3. ovog člana, revizijski sud će, s obzirom na prirodu povrede, presudom preinačiti presudu drugostepenog suda ili rješenjem ukinuti u cijelosti ili djelimično presudu drugostepenog suda i predmet vratiti na ponovno suđenje istom ili drugom vijeću drugostepenog suda, odnosno drugom nadležnom sudu.

(2) Ako je u postupku pred prvostepenim ili drugostepenim sudom odlučeno o zahtjevu koji nije u sudskoj nadležnosti ili o kojem je već prije pravomoćno presuđeno ili koga se tužilac odrekao ili o kojem je već zaključena sudska nagodba, revizijski sud će ukinuti rješenjem donesene odluke i odbaciti tužbu.

(3) Ako je u postupku pred prvostepenim ili drugostepenim sudom, kao tužilac ili tuženi sudjelovala osoba koja ne može biti stranka u postupku ili ako stranku u postupku koja je pravna osoba nije zastupala ovlaštena osoba ili ako parnično nesposobnu stranku nije zastupao zakonski zastupnik, ili ako zakonski zastupnik odnosno punomoćnik stranke nije imao potrebna ovlaštenja za vođenje parnice ili za pojedine radnje u postupku, ako vođenje parnice, odnosno obavljanje pojedinih radnji

u postupku nije bilo naknadno odobreno, revizijski sud će s obzirom na prirodu povrede, postupiti prema odredbama st. 1. ili 2. ovog člana.

Član 251.

Ako utvrdi da je pravomoćnom presudom donesenom u drugom stepenu prekoračen tužbeni zahtjev, revizijski sud će presudom preinačiti pobijanu presudu.

Član 252.

Revizijski sud dostavlja svoje odluke strankama, kao i prvostepenom i drugostepenom sudu.

2. Ponavljanje postupka

Član 255.

Postupak koji je odlukom suda pravomoćno završen može se na prijedlog stranke ponoviti:

- 1) ako je pri donošenju odluke sudjelovao sudija koji je po zakonu morao biti izuzet;
- 2) ako kojoj stranci nezakonitim postupanjem nije bila data mogućnost da raspravlja pred sudom;
- 3) ako je u postupku kao tužilac ili tuženi sudjelovala osoba koja ne može biti stranka u postupku, ili ako stranku koja je pravna osoba nije zastupala ovlaštena osoba, ili ako parnično nesposobnu stranku nije zastupao zakonski zastupnik, ili ako zakonski zastupnik odnosno punomoćnik stranke nije imao potrebna ovlaštenja za vođenje parnice, ili za pojedine radnje u postupku, ako vođenje parnice, odnosno obavljanje pojedinih radnji u postupku nije bilo naknadno odobreno;
- 4) ako se odluka suda zasniva na lažnom iskazu svjedoka ili vještaka ili na ispravi koja je krivotvorena ili u kojoj je ovjeren neistinit sadržaj;
- 5) ako je do odluke suda došlo zbog krivičnog djela sudije, zakonskog zastupnika ili punomoćnika stranke, protivne stranke ili koje treće osobe;
- 6) ako stranka sazna za nove činjenice ili nađe ili stekne mogućnost da upotrijebi nove dokaze na osnovu kojih je za stranku mogla biti donesena povoljnija odluka da su te činjenice ili dokazi bili upotrijebljeni u prijašnjem postupku.

Član 256.

(1) Iz razloga navedenih u članu 255. tač. 1. do 3. ovog zakona, ne može se zahtijevati ponavljanje postupka ako je taj razlog bio bez uspjeha iznesen u prijašnjem postupku.

(2) Zbog okolnosti navedenih u članu 255. tač. 1 i 6. ovog zakona, ponavljanje postupka može se dopustiti samo ako stranka bez svoje krivnje nije mogla te okolnosti iznijeti prije nego što je prijašnji postupak završen pravomoćnom sudskom odlukom.

Član 257.

(1) Prijedlog za ponavljanje postupka podnosi se u roku od 30 dana, i to:

- 1) u slučaju iz člana 255. tačka 1. ovog zakona od dana kad je stranka saznala za taj razlog;
- 2) u slučaju iz člana 255. tačka 2. ovog zakona od dana kad je odluka dostavljena stranci;

3) u slučaju iz člana 255. tačka 3. ovog zakona, ako je u postupku kao tužilac ili tuženi sudjelovala osoba koja ne može biti stranka u postupku - od dana kad je odluka dostavljena toj osobi; ako stranku koja je pravna osoba nije zastupala ovlaštena osoba ili ako parnično nesposobnu stranku nije zastupao zakonski zastupnik - od dana kad je odluka dostavljena stranci odnosno njenom zakonskom zastupniku, ako zakonski zastupnik odnosno punomoćnik stranke nije imao potrebno ovlaštenje za vođenje parnice ili za pojedine radnje u postupku - od dana kad je stranka saznala za taj razlog;

4) u slučajevima iz člana 255. tač. 4. i 5. ovog zakona - od dana kad je stranka saznala za pravomoćnu presudu u krivičnom postupku, a ako se krivični postupak ne može provesti, onda od dana kad je saznala za obustavu tog postupka ili za okolnosti zbog kojih se postupak ne može pokrenuti;

5) u slučaju iz člana 255. tačka 6. ovog zakona - od dana kad je stranka mogla iznijeti sudu nove činjenice, odnosno nova dokazna sredstva.

(2) Ako bi rok određen u stavu 1. ovog člana počeo teći prije nego što je odluka postala pravomoćna, taj će se rok računati od pravomoćnosti odluke ako protiv nje nije bio izjavljen pravni lijek, odnosno od dostave pravomoćne odluke višeg suda izrečene u posljednjem stepenu.

(3) Nakon što protekne rok od pet godina od dana kad je odluka postala pravomoćna, prijedlog za ponavljanje postupka ne može se podnijeti, osim ako se ponavljanje traži iz razloga navedenih u članu 255. tač. 2. i 3. ovog zakona.

Član 263.

(1) Nakon što drugostepeni sud donese odluku o prijedlogu, sudu prvog stepena vraća sve spise s dovoljnim brojem ovjerenih prepisa svoje odluke.

(2) U rješenju kojim se dopušta ponavljanje postupka izreći će se da se ukida odluka donesena u prijašnjem postupku.

(3) Protiv rješenja drugostepenog suda kojim se usvaja prijedlog za ponavljanje postupka žalba nije dopuštena.

(4) Žalba protiv rješenja drugostepenog suda kojim se odbija prijedlog za ponavljanje postupka podnosi se istom sudu, koji o žalbi odlučuje u vijeću trojice sudija.

Član 269.

(1) Mjera osiguranja može se odrediti:

1) ako predlagač osiguranja učini vjerovatnim postojanje potraživanja ili prava, i

2) ako postoji opasnost da bi bez takve mjere protivnik osiguranja mogao spriječiti ili znatno otežati ostvarenje potraživanja, posebno time što će svoju imovinu otuđiti, prikriti, opteretiti ili na drugi način njom raspolagati odnosno promijeniti postojeće stanje stvari ili na neki drugi način štetno uticati na prava predlagača osiguranja.

(2) Ako drugačije nije zakonom određeno, sud će odrediti mjeru osiguranja samo pod uslovom da predlagač osiguranja, u roku koji odredi sud, prema odredbama zakona o izvršnom postupku, da jemstvo za štetu koja bi protivniku osiguranja mogla nastati određivanjem i provođenjem mjere osiguranja. Ako predlagač osiguranja ne da jemstvo u određenom roku, sud će odbiti prijedlog za određivanje mjere osiguranja. Na njegov zahtjev, sud može osloboditi predlagača osiguranja od obaveze davanja jemstva ako sud utvrdi da on nije u finansijskoj mogućnosti da jemstvo da.

(3) Bosna i Hercegovina, njeni entiteti, Brčko Distrikt BiH, kantoni, grad i općine su izuzeti od obaveze iz stava 2. ovog člana.

Član 282.

(1) Protiv prvostepenog rješenja o mjeri osiguranja može se izjaviti žalba u roku od osam dana od dana dostavljanja rješenja.

(2) Žalba se dostavlja protivniku osiguranja koji može u roku od tri dana od njenog prijema podnijeti sudu odgovor na žalbu.

(3) O žalbi odlučuje drugostepeni sud u roku od 15 dana od dana dostavljanja prvostepenom sudu odgovora na žalbu ili isteka roka za podnošenje odgovora na žalbu.

(4) Žalba ne odlaže izvršenje rješenja iz stava 1. ovog člana.

(5) Žalba protiv rješenja o određivanju mjere osiguranja koje je u prvom stepenu izdao kantonalni sud ili Vrhovni sud Federacije, nije dopuštena.

(6) Žalba protiv rješenja o privremenoj mjeri osiguranja nije dopuštena.

Član 285.

(1) Ako predlagač osiguranja u roku određenim rješenjem o određivanju mjere osiguranja ne podnese dokaz iz člana 280. ovog zakona, sud će obustaviti postupak i ukinuti provedene radnje.

(2) Na prijedlog protivnika osiguranja postupak će se obustaviti i ukinuti provedene radnje, ako su se okolnosti zbog kojih je mjera određena kasnije promijenile tako da više nije potrebna.

(3) Sud će na prijedlog protivnika osiguranja obustaviti postupak i ukinuti provedene radnje i u slijedećim slučajevima:

1) ako protivnik osiguranja položi sudu dužni iznos potraživanja koje se obezbjeđuje, s kamatama i troškovima;

2) ako protivnik osiguranja učini vjerovatnim da je potraživanje u vrijeme donošenja rješenja o određivanju mjere osiguranja već bilo naplaćeno ili dovoljno obezbijeđeno;

3) ako je pravomoćno utvrđeno da potraživanje nije nastalo ili da je prestalo.

(4) U slučajevima iz st. 1. i 3. tač. 2. i 3. ovog člana, troškove prouzrokovane određivanjem i provođenjem mjere osiguranja predlagač osiguranja dužan je nadoknaditi protivniku osiguranja.

Član 296.

(1) Ako se tokom postupka pred prvostepenim sudom pokaže da bi redovan postupak oko postavljanja zakonskog zastupnika tuženom trajao dugo, tako da bi zbog toga za jednu ili obje stranke mogle nastati štetne posljedice, sud će tuženom postaviti privremenog zastupnika.

(2) Uz uvjet iz stava 1. ovog člana, sud će postaviti tuženom privremenog zastupnika osobito u slučajevima:

1) ako tuženi nije parnično sposoban, a nema zakonskog zastupnika,

2) ako postoje protivni interesi tuženog i njegovog zakonskog zastupnika,

3) ako obje stranke imaju istog zakonskog zastupnika,

4) ako je boravište tuženog nepoznato, a tuženi nema punomoćnika,

5) ako se tuženi ili njegov zakonski zastupnik, koji nemaju punomoćnika u Federaciji, nalaze u inostranstvu, a dostava se nije mogla obaviti.

(3) O postavljanju privremenog zastupnika, sud će bez odgađanja obavijestiti organ starateljstva, a i stranke kad je to moguće.

Član 298.

Ako je privremeni zastupnik postavljen tuženom iz razloga navedenih u članu 296. stav 2. tač. 4. i 5. ovog zakona, sud će u roku od osam dana izdati oglas koji će objaviti u "Službenim novinama Federacije BiH", službenom glasilu kantona i na oglasnoj ploči suda.

Član 301.

(1) Punomoćnik može biti advokat, advokatsko društvo ili uposlenik službe za besplatnu pravnu pomoć, kao i, za pravne osobe uposlenik te pravne osobe, a za fizičke osobe bračni odnosno vanbračni drug stranke ili srodnik stranke po krvi ili po tazbini.

(2) Ako sud utvrdi da punomoćnik koji je advokat ne obavlja svoju dužnost u skladu sa Zakonom o advokaturi, sud će o tome izvijestiti nadležnu advokatsku komoru, i, ako je to moguće, stranku koju advokat zastupa.

Član 310.

(1) Stranka može punomoć u svako vrijeme opozvati, a punomoćnik je može u svako vrijeme otkazati.

(2) Opozivanje, odnosno otkaz punomoći mora se saopćiti sudu pred kojim se vodi postupak pismeno ili usmeno na raspravni zapisnik.

(3) Opozivanje, odnosno otkaz punomoći važi za protivnu stranku od trenutka kad joj je saopćen.

(4) Poslije otkaza punomoći, punomoćnik je dužan još 15 dana obavljati radnje za osobu koja mu je izdala punomoć, ako je potrebno da od nje otkloni kakvu štetu koja bi u to vrijeme mogla nastati.

Član 311.

(1) Ako je punomoćniku dato ovlaštenje da može obavljati sve radnje u postupku, a stranka, odnosno njen zakonski zastupnik, umre ili postane poslovno nesposobna ili ako zakonski zastupnik bude razriješen dužnosti, punomoćnik je ovlašten i nadalje poduzimati radnje u postupku, ali nasljednik, odnosno novi zakonski zastupnik, može opozvati punomoć.

(2) U slučajevima navedenim u stavu 1. ovog člana, punomoćniku koji nije advokat uvijek prestaju ovlaštenja koja se u punomoći moraju izričito navesti (član 307.).

Član 312.

(1) Prestankom pravne osobe prestaje i punomoć koju je ona izdala.

(2) U slučaju stečaja, punomoć koju je izdao stečajni dužnik prestaje kad prema važećim propisima nastupe pravne posljedice otvaranja stečajnog postupka.

(3) Izuzetno od odredaba st. 1. i 2. ovog člana, punomoćnik je dužan još 15 dana obavljati radnje u postupku ako je potrebno da od stranke otkloni štetu.

XIV - VRIJEDNOST SPORA

Član 316.

(1) Tužilac je dužan u tužbi označiti vrijednost predmeta spora, osim u slučajevima u kojima se vrijednost spora ne može izraziti u novcu.

(2) Kao vrijednost predmeta spora uzima se u obzir samo vrijednost glavnog zahtjeva.

(3) Kamate, ugovorna kazna i ostala sporedna traženja ne uzimaju se u obzir pri određivanju vrijednosti spora ako ne čine glavni zahtjev.

Član 325.

(1) Kad je podnesak vezan za rok, smatra se da je podnesen u roku ako je prije nego što rok protekne predan nadležnom sudu.

(2) Ako je podnesak upućen preko pošte preporučenom pošiljkom ili telegrafski, dan predaje pošti smatra se danom predaje sudu kojem je upućen, a ako je podnesak upućen telefaksom, danom predaje smatra se dan prijema telefaksa u sudu.

(3) Ako je podnesak upućen elektronskom poštom, kao vrijeme predaje sudu smatra se vrijeme koje je naznačeno na verifikaciji kvalifikovanog elektronskog potpisa.

(4) Ako je podnesak upućen telegrafski, a ne sadrži sve što je potrebno da bi se po njemu moglo postupiti, smatrat će se da je podnesen u roku ako uredan podnesak naknadno bude predat sudu ili bude upućen sudu preporučenom pošiljkom u roku od tri dana od dana predaje telegrama pošti.

(5) Za osobe koje se nalaze na obaveznoj vojnoj službi u vojsci Federacije, dan predaje podneska vojnoj jedinici, odnosno vojnoj ustanovi smatra se danom predaje sudu.

(6) Odredba stava 4. ovog člana odnosi se i na ostale osobe koje se nalaze u službi u vojnim jedinicama odnosno vojnim ustanovama ili štabovima vojske Federacije u mjestima u kojima ne postoji redovna pošta.

(7) Za osobe lišene slobode dan predaje podneska upravi zatvora, odnosno ustanove za izvršenje krivičnih i prekršajnih sankcija smatra se danom predaje sudu.

(8) Ako je podnesak koji je vezan za rok predan ili upućen nenadležnom sudu prije proteka roka, a stigne nadležnom sudu nakon proteka roka, smatrat će se da je na vrijeme podnesen.

(9) Odredbe st.1. do 7. ovog člana primijenjuju se i na rok u kojem se prema posebnim propisima mora podići tužba, te na rok zastare potraživanja ili nekog drugog prava.

Član 330.

Ne može se zahtijevati povrat u prijašnje stanje ako je propušten rok za stavljanje prijedloga da se dopusti povrat u prijašnje stanje, ili ako je propušteno ročište određeno u povodu prijedloga za povrat u prijašnje stanje.

Član 332.

(1) Neblagovremene i nedopuštene prijedloge za povrat u prijašnje stanje, odbacit će sud rješenjem.

(2) U vezi s prijedlogom za povrat u prijašnje stanje sud će zakazati ročište, osim ako su činjenice na kojima se prijedlog zasniva općepoznate.

Član 333.

(1) Protiv rješenja kojim se usvaja prijedlog za povrat u prijašnje stanje nije dopuštena posebna žalba.

(2) Protiv rješenja kojim se odbija prijedlog za povrat u prijašnje stanje nije dopuštena posebna žalba, osim ukoliko je prijedlog podnesen zbog donošenja presude zbog propuštanja.

XVII - DOSTAVA PISMENA

1. Opće odredbe

a) Način dostave pismena

Član 337.

Pismena se dostavljaju preko pošte, preko ovlaštene pravne osobe registrovane za obavljanje poslova dostavljanja ili preko ovlaštene službene osobe suda.

b) Dostava fizičkim i pravnim osobama

Član 339.

(1) Dostava fizičkim osobama obavlja se predajom pismena osobi kojoj se dostava ima obaviti, ako ovim zakonom nije drugačije određeno.

(2) Ako ovim zakonom nije drugačije određeno, dostava organima vlasti i pravnim osobama obavlja se predajom pismena osobi ovlaštenoj za primanje pismena, ili, ako se takva osoba ne zatekne u uredu odnosno poslovnoj prostoriji, zaposleniku koji se tu zatekne.

2. Dostava putem pošte

Član 344.

Dostava putem pošte obavlja se:

1) preporučenom pismonosnom pošiljkom sa povratnicom, ili

2) običnom pismonosnom pošiljkom, u kojoj se uz pismeno dostavlja i obrazac o potvrdi prijema, koji osoba kojoj se pismeno dostavlja mora potpisati i vratiti sudu.

3. Dostava preko ovlaštene pravne osobe ili ovlaštene službene osobe suda

a) Dostava fizičkim osobama

Član 345.

(1) Ovlaštena pravna osoba registrovana za obavljanje poslova dostavljanja i ovlaštena službena osoba suda dostavu fizičkim osobama, u pravilu obavljaju predajom pismena osobi kojoj se dostava ima obaviti.

(2) Ako se osoba kojoj se pismeno ima dostaviti ne zatekne u svom stanu, dostava se obavlja predajom pismena kome od njenih odraslih članova domaćinstva koji je dužan primiti pismeno, a ako se oni ne zateknu u stanu, pismeno će se predati kućepazitelju ili susjedu ako oni na to pristanu.

(3) Ako se dostava obavlja na radnom mjestu osobe kojoj se pismeno ima dostaviti, a ta osoba se tu ne zatekne, dostava se može obaviti osobi koja na istom mjestu radi, ako ona pristane da primi pismeno.

(4) Predaja pismena drugoj osobi nije dopuštena ako ona sudjeluje u parnici kao protivnik osobe kojoj se dostava ima obaviti.

(5) Osobe kojima se prema odredbama st. 2. i 3. ovog člana dostava obavi umjesto osobi kojoj se pismeno ima dostaviti, dužne su pismeno predati toj osobi, na što će ih dostavljač i upozoriti prilikom uručjenja pismena.

(6) Kad se dostava obavi prema odredbama st. 2. ili 3. ovog člana, osoba kojoj se pismeno imalo dostaviti o tome će biti obaviještena slanjem pismene obavijesti preko pošte, običnom pismonosnom pošiljkom. U pismenoj obavijesti navodi se predmet

spora, vrsta pismena koje se ima dostaviti, datum, sat i mjesto dostave pismena, te ime i prezime osobe koja je primila pismo. Obavijest se mora poslati tokom istog dana ili slijedećeg radnog dana nakon obavljene dostave.

Član 346.

(1) Ako se pismo ne može dostaviti na način predviđen u članu 345. ovog zakona, a dostavljač utvrdi da osoba kojoj se pismo ima dostaviti stanuje na adresi na kojoj se dostava pokušava obaviti, ostavit će u stanu ili u prostorijama gdje ta osoba radi, ili pribiti na vrata stana ili prostorije, pismenu obavijest da će pismo biti ostavljeno u sudu i da ga ta osoba tamo može preuzeti u roku od 15 dana od dana pokušaja dostave. U pismenoj obavijesti navodi se i predmet spora, vrsta pismena koje se ima dostaviti, datum i sat kada je obavijest ostavljena, te naziv i adresa suda gdje se pismo može preuzeti.

(2) Tokom istog dana ili slijedećeg radnog dana nakon pokušaja dostave iz stava 1. ovog člana, pismena obavijest sa podacima navedenim u tom stavu poslat će se osobi kojoj se dostava ima obaviti i preko pošte, običnom pismonosnom pošiljkom.

(3) Dostava će se smatrati obavljenom na dan kada osoba kojoj se pismo ima dostaviti preuzme pismo u sudu, a ako pismo ne bude preuzeto, istekom roka iz stava 1. ovog člana.

Član 348.

(1) Ako se utvrdi da je osoba kojoj se pismo ima dostaviti privremeno odsutna i da joj osobe navedene u članu 345. st. 2. i 3. ovog zakona ne mogu pismo na vrijeme predati, vratit će pismo sudu uz naznaku gdje se odsutni nalazi, a dostava će ponovo biti pokušana u odgovarajuće vrijeme.

(2) Ako dostavljač utvrdi da osoba kojoj se pismo ima dostaviti ne stanuje na adresi na kojoj se dostava pokušava obaviti, ali istovremeno utvrdi tačnu adresu te osobe, dostava će se obaviti na naknadno utvrđenoj adresi. Ako dostavljač ne može utvrditi tačnu adresu osobe kojoj se pismo ima dostaviti, pismo će vratiti sudu, a sud će od stranke, koja je prvobitno sud obavijestila o adresi te osobe, zatražiti da dostavi tačnu adresu.

(3) Ako je utvrđeno da tuženi kome se dostava ima obaviti ne stanuje na adresi svog posljednjeg poznatog boravišta ili prebivališta, a njegovo sadašnje boravište ili radno mjesto se ne mogu utvrditi, dostava pismena će se obaviti istovremenim objavljivanjem pismena na oglasnoj ploči suda i u najmanje jednim dnevnim novinama koje se distribuiraju u Federaciji.

(4) Dostava se smatra obavljenom protekom roka od 15 dana od dana objavljivanja.

(5) U objavi se, osim pismena koje se ima dostaviti, navodi i ime i prezime osobe kojoj se dostava obavlja, predmet spora i obavijest o tome kada se dostava pismena smatra obavljenom. Prilikom objave u dnevnim novinama, ako je pismo koje se dostavlja predugo da bi bilo objavljeno u cijelosti, objavljuje se samo kratak sadržaj pismena.

(6) Osoba kojoj se dostava obavlja, bit će obaviještena o objavi slanjem pismene obavijesti preko pošte, običnom pismonosnom pošiljkom, na adresu njenog posljednjeg poznatog boravišta.

(7) Troškove objave u dnevnim novinama predujmljuje tužilac.

b) Dostava pravnim osobama

Član 349.

(1) Ovlaštena pravna osoba registrovana za obavljanje poslova dostavljanja i ovlaštena službena osoba suda dostavu organima vlasti i pravnim osobama u pravilu, obavljaju predajom pismena jednoj od osoba iz člana 339. stav 2. ovog zakona.

(2) Ako se dostava ne može obaviti prema odredbi stava 1. ovog člana, a dostavljač utvrdi da se sjedište organa vlasti odnosno ured ili poslovne prostorije pravne osobe nalaze na adresi na kojoj se dostava pokušava obaviti, na odgovarajući način se primjenjuju odredbe člana 346. ovog zakona.

(3) Ako se utvrdi da se ured ili poslovne prostorije pravne osobe ne nalaze na adresi koja je upisana kao sjedište te pravne osobe u odgovarajućem registru pravnih osoba, a njeno novo sjedište nije poznato, na odgovarajući način se primjenjuju odredbe člana 348. st. 3. do 7. ovog zakona.

XIX - IZUZEĆE

Član 357.

Sudija ne može suditi:

1) ako je sam stranka, zakonski zastupnik ili punomoćnik stranke, ako je sa strankom u odnosu suovlaštenika, suobveznika ili regresnog obveznika ili ako je u istom predmetu saslušan ili predložen kao svjedok ili vještak;

2) ako mu je stranka ili zakonski zastupnik ili punomoćnik stranke srodnik po krvi u pravoj liniji do bilo kojeg stepena, a u pobočnoj liniji do četvrtog stepena ili mu je bračni odnosno vanbračni drug ili srodnik po tazbini, odnosno srodnik vanbračnog druga, do drugog stepena, bez obzira na to jesu li brak odnosno vanbračna zajednica prestali ili ne;

3) ako je staralac, usvojitelj ili usvojenik stranke, njenog zakonskog zastupnika ili punomoćnika;

4) ako je u istom predmetu sudjelovao u donošenju odluke nižeg suda ili drugog organa;

5) ako postoje druge okolnosti koje dovode u sumnju njegovu nepristrasnost.

Član 358.

(1) Stranka podnosi zahtjev za izuzeće sudije čim sazna da postoji koji od razloga za izuzeće, a najkasnije do završetka rasprave, a ako nije bilo rasprave - do donošenja odluke.

(2) Stranka može u pravnom lijeku ili u odgovoru na pravni lijek poimenično navesti sudiju koji ne bi mogao sudjelovati u donošenju odluke zbog razloga iz člana 357. ovog zakona.

(3) Stranka može tražiti izuzeće samo poimenično određenog sudije koji u predmetu postupa.

(4) Stranka je dužna u zahtjevu navesti okolnosti zbog kojih smatra da postoji neki od zakonskih osnova za izuzeće.

Član 359.

(1) O zahtjevu za izuzeće sudije odlučuje predsjednik suda.

(2) Ako stranka traži izuzeće predsjednika suda, odluku o izuzeću donosi predsjednik neposredno višeg suda.

(3) O zahtjevu stranaka za izuzeće predsjednika Vrhovnog suda Federacije, odlučuje opća sjednica tog suda.

(4) Prije donošenja rješenja o izuzeću uzet će se izjava od sudije čije se izuzeće traži, a prema potrebi obaviti će se i drugi izviđaji.

(5) Protiv rješenja kojim se zahtjev za izuzeće usvaja nije dopuštena žalba, a protiv rješenja kojim se zahtjev odbija, nije dopuštena posebna žalba.

Član 360.

Kad sudija sazna da je stavljen zahtjev za njegovo izuzeće ili čim sazna da postoji neki od razloga za izuzeće iz člana 357. ovog zakona, dužan je odmah o tome obavijestiti predsjednika suda, a postupak nastaviti bez odlaganja do donošenja odluke o izuzeću. Ako se radi o izuzeću predsjednika suda, on će sebi odrediti zamjenika iz reda sudija tog suda, a ako to nije moguće, postupiti će po članu 49. ovog zakona.

XX - SUPARNIČARI

Član 362.

(1) Više osoba mogu jednom tužbom tužiti, odnosno biti tuženi (suparničari):

1) ako su u pogledu predmeta spora u pravnoj zajednici ili ako njihova prava, odnosno obaveze proističu iz iste činjenične i pravne osnove (materijalni suparničari);

2) ako su predmet spora zahtjevi, odnosno obaveze iste vrste koji se temelje na bitno istovrsnoj činjeničnoj i pravnoj osnovi, te ako postoji stvarna i mjesna nadležnost istog suda za svaki zahtjev i za svakog tuženog (formalni suparničari);

3) ako je to drugim zakonom određeno.

(2) Do zaključenja pripremnog ročišta, može, uz uvjete iz stava 1. ovog člana, uz tužioca pristupiti novi tužilac, ili tužba može biti proširena na novog tuženog s njegovim pristankom.

(3) Osoba koja pristupa tužbi, odnosno na koju se tužba proširuje, mora primiti parnicu u onom stanju u kojem se ona nalazi kad ona u nju stupa.

Član 363.

(1) Tužilac može tužiti dva ili više tuženih i tako što će tražiti da tužbeni zahtjev bude usvojen prema slijedećem tuženom u slučaju da bude odbijen prema onome koji je u tužbi naveden prije njega.

(2) Na način predviđen u stavu 1. ovog člana tužilac može tužbom obuhvatiti dva ili više tuženih samo ako prema svakom od njih ističe isti zahtjev ili ako prema pojedinom od njih ističe različite zahtjeve koji su u međusobnoj vezi, te ako je isti sud stvarno i mjesno nadležan za svaki od zahtjeva.

Član 371.

(1) Umješak mora primiti parnicu u onom stanju u kakvom se nalazi u trenutku kad se umiješa u parnicu. U daljem toku parnice on je ovlašten stavljati prijedloge i poduzimati sve ostale parnične radnje u rokovima u kojima bi te radnje mogla poduzimati stranka kojoj se pridružio.

(2) Ako je umještač stupio u parnicu do pravomoćnosti odluke o tužbenom zahtjevu, ovlašten je podnijeti i vanredni pravni lijek.

(3) Ako umještač podnese pravni lijek, primjerak njegovog podneska dostavit će se i stranci kojoj se pridružio.

(4) Parnične radnje umještača imaju za stranku kojoj se pridružio pravni učinak ako nisu u protivnosti s radnjama stranke.

(5) Nakon pristanka svih parničnih stranaka, umještač može stupiti u parnicu kao stranka umjesto stranke kojoj se pridružio.

2. Obavijest treće osobe o parnici

Član 372.

(1) Ako tužilac ili tuženi treba treću osobu obavijestiti o otpočetoj parnici, da bi se time zasnovalo određeno građansko-pravno djelovanje, oni mogu, sve dok se parnica pravomoćno ne dovrši, to učiniti podneskom preko parničnog suda, u kojem će navesti razlog obavijesti i u kakvom se stanju nalazi parnica.

(2) Stranka koja je treću osobu obavijestila o parnici ne može zbog toga tražiti prekid otpočete parnice, produženje rokova, odgodu ili odlaganje ročišta.

XXIII - PREKID POSTUPKA

Član 378.

Postupak se prekida:

1) kad stranka umre ili izgubi parničnu sposobnost, a nema punomoćnika u toj parnici;

2) kad zakonski zastupnik stranke umre ili prestane njegovo ovlaštenje za zastupanje, a stranka nema punomoćnika u toj parnici;

3) kad stranka koja je pravna osoba prestane postojati, odnosno kad nadležni organ pravomoćno odluči o zabrani rada;

4) kad nastupe pravne posljedice otvaranja stečajnog postupka;

5) kad zbog rata ili drugih uzroka prestane rad u sudu;

6) kad je to drugim zakonom određeno.

Član 395. (19/06)

Odredbe o troškovima primijenjuju se i na stranke koje zastupa pravobranilaštvo. U tom slučaju troškovi postupka obuhvaćaju i iznos koji bi se stranci priznao na ime nagrade advokatu.

19/06- druga rečenica mijenja se i glasi: "Nagrada pravobranioocu određuje se na osnovu Zakona o pravobranilaštvu Federacije Bosne i Hercegovine ("Službene novine Federacije BiH", broj 2/95, 12/98 i 18/00)".

Član 429.

(1) Sporovi male vrijednosti, u smislu odredaba ovog zakona, jesu sporovi u kojima se tužbeni zahtjev odnosi na potraživanje u novcu koje ne prelazi iznos od 3.000 KM.

(2) Sporovima male vrijednosti smatraju se i sporovi u kojima se tužbeni zahtjev ne odnosi na potraživanje u novcu, a tužilac je u tužbi naveo da pristaje da umjesto udovoljenja određenom zahtjevu primi određeni novčani iznos koji ne prelazi iznos iz stava 1. ovog člana. (član 321. stav 1.).

(3) Sporovima male vrijednosti smatraju se i sporovi u kojima predmet tužbenog zahtjeva nije novčani iznos, već predaja pokretne stvari čija vrijednost, koju je tužilac u tužbi naveo, ne prelazi iznos iz stava 1. ovog člana. (član 321. stav 2.).

Član 432.

(1) Ako tužilac preinači tužbeni zahtjev tako da vrijednost predmeta spora prelazi iznos od 3.000 KM, postupak će se dovršiti prema odredbama ovog zakona o redovnom postupku.

(2) Ako tužilac do zaključenja glavne rasprave koja se vodi prema odredbama ovog zakona o redovnom postupku smanji tužbeni zahtjev tako da više ne prelazi iznos od 3.000 KM daljnji postupak provest će se prema odredbama ovog zakona o postupku u sporovima male vrijednosti.